

Resocialisatie mogelijkheden vergroot middels de WETS

Expertisecentrum Veiligheid

Een vergelijking tussen nieuwe en bestaande wetgeving op het gebied van de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen: van WOTS naar WETS. In het bijzonder zijn de mogelijkheden tot resocialisatie van veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf onderzocht.

Zorana Stefic
's-Hertogenbosch
29-05-2012

Resocialisatie mogelijkheden vergroot middels de WETS

*Een vergelijking tussen nieuwe en bestaande wetgeving op het gebied van de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen:
Van WOTS naar WETS.*

Auteur:	Zorana Stefic
Studentnummer:	2017267
Studierichting:	HBO-Rechten
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans - Fontys
Afstudeerorganisatie:	Expertisecentrum Veiligheid
Afstudeermentor:	Marije Knapen
Eerste afstudeerdocent:	Mike Bindraban
Tweede afstudeerdocent:	Bram Kratsborn
Afstudeerperiode:	6 februari 2012 t/m 11 mei 2012
Datum voltooiing:	29 mei 2012

Voorwoord

Voor u ligt het sluitstuk van mijn studie HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans - Fontys, te 's-Hertogenbosch. Deze onderzoeksopdracht is gemaakt in de periode van februari 2012 tot en met mei 2012.

In deze scriptie is het leerstuk van de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen uiteengezet. Er is een vergelijking gemaakt tussen de huidige wet- en regelgeving voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en het wetsvoorstel WETS. Nederland gaat in de toekomst namelijk gebruik maken van de WETS in plaats van de WOTS, wanneer het de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen met de EU-lidstaten betreft. De doelstelling van beide wetten betreft de resocialisatie van veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf. Daarom is onderzocht of de WETS een meerwaarde heeft, in vergelijking met de WOTS, met betrekking tot de resocialisatie van veroordeelden.

Het schrijven van deze scriptie was een uitdaging. Het Europees strafrecht, in het bijzonder het leerstuk van de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, was voor mij nieuwe materie. Naarmate het onderzoek vorderde begreep ik het leerstuk beter en ging het schrijven ook sneller. Over het algemeen was het schrijven van deze scriptie een bijzonder (leer)proces voor mij geweest, waarop ik met tevredenheid terugblik. Middels deze weg wil ik een aantal personen bedanken, zonder wie ik deze scriptie niet tot dit eindresultaat had kunnen brengen. Als eerste dank ik mijn afstudeermentor mevrouw mr. M. Knapen. Zij heeft mij dusdanig begeleidt en ondersteunt dat ik het onderzoek met een positief gevoel kon afronden. Verder wil ik mijn eerste afstudeerdocent de heer mr. M. Bindraban bedanken voor de begeleiding en inzet. Ook mijn tweede afstudeerdocent de heer mr. B. Kratsborn wil ik bedanken voor zijn ondersteuning aan deze scriptie. Bovendien wil ik de heer mr. R. Bom bedanken voor zijn tijd en belangstelling om mij te ontvangen voor een gesprek op zijn kantoor. Een speciaal woord van dank wil ik richten tot mijn ouders, Zoran en Ivana. Bedankt voor de onvoorwaardelijke steun tijdens een spannende afsluiting van deze opleiding. Mijn vriend Mayk wil ik graag bedanken voor zijn absolute steun en feedback. Mede dankzij de genoemde personen is het rapport geworden zoals dit voor u ligt.

Ik hoop dat u het rapport met hetzelfde genoegen zal lezen als waarmee ik het heb geschreven.

Mei 2012,
Zorana Stefic

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen

Samenvatting

Hoofdstuk 1 Inleiding	1
§ 1.1 Probleembeschrijving	1
§ 1.2 Centrale vraagstelling	3
§ 1.3 Aanleiding	4
§ 1.4 Doelstelling	4
§ 1.5 Onderzoeksmethodiek	4
§ 1.6 Leeswijzer	5
 Hoofdstuk 2 Overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	 6
§ 2.1 Juridisch kader overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	6
§ 2.2 Overdracht van Nederlandse rechterlijke beslissingen naar een vreemde Staat	8
§ 2.2.1 Een goede rechtsbedeling	8
§ 2.2.2 De verhouding tussen een goede rechtsbedeling en resocialisatie	10
§ 2.3 Vormen van overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	11
§ 2.4 Voorwaarden voor de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	11
§ 2.5 De overname van buitenlandse rechterlijke beslissingen naar Nederland	14
§ 2.6 Voorwaarden voor de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	15
§ 2.7 Nieuwe Europese ontwikkelingen inzake de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	17
 Hoofdstuk 3 De Wet overdracht en tenuitvoerlegging van strafvonnissen	 18
§ 3.1 De totstandkoming van de WOTS	18
§ 3.2 WOTS procedures	19
§ 3.2.1. Procedure overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	19
§ 3.2.2 Procedures overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	20
§ 3.3 Doelstelling van de WOTS	24
§ 3.4 Mogelijkheden om een resocialisatietraject in de Staat van herkomst of normaal verblijf te doorlopen	25

Hoofdstuk 4 De Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties	28
§ 4.1 Totstandkoming van de WETS	28
§ 4.1.1 Het beginsel van wederzijdse erkenning	29
§ 4.2 Het kaderbesluit 909	30
§ 4.2.1 De verplichting tot erkenning en tenuitvoerlegging	30
§ 4.2.2 De instemming van de veroordeelde	31
§ 4.2.3 De weigeringsgronden	31
§ 4.3 Het kaderbesluit 947	32
§ 4.4 Procedures van de WETS	33
§ 4.4.1 Procedure kaderbesluit 909	33
§ 4.4.2 Procedure kaderbesluit 947	35
§ 4.5 Mogelijke knelpunten van de WETS	35
§ 4.6 Doelstelling van de WETS	37
§ 4.7 Mogelijkheden om een resocialisatietraject in de Staat van herkomst of normaal verblijf te doorlopen	38
Hoofdstuk 5 Verschillen tussen de WOTS en de WETS	40
§ 5.1 De verschillen tussen de huidige wet- en regelgeving en de WETS	40
§ 5.2 De meerwaarde van de WETS, in vergelijking met de WOTS, in het kader van de resocialisatie van veroordeelden	41
Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen	43
§ 6.1 Conclusies	43
§ 6.2 Aanbevelingen	46
Hoofdstuk 7 Evaluatie onderzoek van het onderzoek	47
§ 7.1 Bruikbaarheid van het onderzoek	47
§ 7.2 Afwijkingen van de voorgenomen onderzoeksmethodiek	47
§ 7.3 Nader onderzoek vereist	47
Literatuurlijst	

Lijst van afkortingen

EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
EVIG	Europees verdrag inzake de internationale geldigheid van strafrechtelijke vonnissen
EVT	Europees verdrag inzake het toezicht op voorwaardelijke veroordeelden en voorwaardelijk in vrijheid gestelden
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens
HR	Hoge Raad
Kaderbesluit 909	2008/909/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnissen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie
Kaderbesluit 947	2008/947/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen
Kaderbesluit 299	2009/299/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 26 februari 2009 tot wijziging van kaderbesluit 2002/584/JBZ, kaderbesluit 2005/214/JBZ, kaderbesluit 2006/783/JBZ, kaderbesluit 2008/909/JBZ en kaderbesluit 2008/947/JBZ en tot versterking van de procedurele rechten van personen, tot bevordering van de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen gegeven ten aanzien van personen die niet verschenen zijn tijdens het proces
MvA	Memorie van Antwoord
MvJ	Minister van Justitie
MvT	Memorie van Toelichting
Nederlandse onderdaan	Een onderdaan met de Nederlandse nationaliteit of verblijfsvergunning
OM	Openbaar Ministerie
OvJ	Officier van Justitie
PBW	Penitentiaire Beginselenwet
PvdA	Partij van de Arbeid
SP	Socialistische partij
VOGP	Verdrag inzake de Overbrenging van Gevonniste Personen
Vreemde EU-lidstaat	Een andere EU-lidstaat dan de Nederlandse
Vreemde Staat	Een andere Staat dan de Nederlandse Staat
VWEU	Verdrag Werking Europese Unie
WETS	Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties
WOTS	Wet overdracht en tenuitvoerlegging strafvonnissen
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WvSv	Wetboek van Strafvordering

Samenvatting

Voor Nederlanders die in het buitenland zijn veroordeeld is het mogelijk om de opgelegde sanctie in Nederland te ondergaan, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Aangezien er een kans bestaat dat veroordeelden terugkeren naar de Staat van herkomst of normaal verblijf, is het wenselijk dat ze het resocialisatietraject in het laatste gedeelte van de sanctie aldaar doorlopen.

In de huidige situatie geldt in Nederland de WOTS als uitvoeringswet van de executieverdragen inzake de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. De EU-lidstaten hebben eind 2008 kaderbesluiten aangenomen, waarmee de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen de EU-lidstaten snel en eenvoudig kunnen plaatsvinden. Deze kaderbesluiten veronderstellen dat een veroordeelde gebaat is bij de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing in de Staat van herkomst of normaal verblijf, omdat het zijn resocialisatie ten goede komt wanneer hij de aan hem opgelegde sanctie dicht bij zijn woning, werk en familie ondergaat.¹ Nederland zal deze kaderbesluiten in de nationale rechtsorde implementeren middels de WETS. Wanneer de WETS in werking treedt, zal Nederland gebruik maken van de WETS in plaats van de WOTS, wanneer het de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen met de EU-lidstaten betreft. Ingevolge de preambules en Kamerstukken is het doel van zowel de executieverdragen als de WOTS en de WETS om de veroordeelden het resocialisatietraject te laten doorlopen in de Staat die daar het meest geschikt voor is. Als meest geschikte Staat wordt vaak de Staat van herkomst of normaal verblijf geacht. Daarom is het doel van dit onderzoek om te achterhalen of de WETS theoretisch gezien, in vergelijking met de WOTS, het gestelde doel kan behalen en daarnaast op welke manier dit doel kan worden gerealiseerd.

Door middel van de WOTS kan het doel onder andere worden behaald door inschakeling van de reclassering om onderzoek te doen naar de binding van de veroordeelde met Nederland. De reclassering wordt ingeschakeld wanneer deze binding niet duidelijk blijkt uit het verzoek voor de overdracht of overname.² Doordat de reclassering in deze gevallen wordt ingeschakeld om een onderzoek te verrichten naar de binding met Nederland, zou het kunnen bijdragen aan de resocialisatie van veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf. Voorts kan de rechtspraak een bijdrage leveren aan interpretatie van de regels. Zo kan het doel worden behaald doordat rechters beslissingen nemen in het belang van de resocialisatie van veroordeelden. Het is echter gebleken dat de resocialisatie van de veroordeelde niet altijd de prioriteit heeft bij WOTS zaken.³

Vervolgens kan bij de WETS worden geconcludeerd dat het doel (theoretisch gezien) kan worden behaald, omdat buitenlandse rechterlijke beslissingen verplicht moeten worden erkend en omdat een termijn geldt van maximaal 90 dagen om het verzoek te behandelen. Niet onbelangrijk is dat het doel ook kan worden belemmerd, doordat de instemming van de veroordeelde niet meer is vereist. Op grond van deze conclusies is de

¹ Knapen, M.M., 'Implementation of Framework Decisions on the Enforcement of Foreign Criminal Judgments: (How) Can the Aim of Resocialisation Be Achieved', in Groenhuijsen, Kooijmans & De Roos (eds) *Fervet Opus. Liber Amicorum Anton van Kalmthout*. Apeldoorn/Antwerpen/Portland: Maklu 2010, p. 113.

² <<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/richtlijnen/2012/02/10/procedure-wots-en-wets.html>> geraadpleegd op 1 april 2012.

³ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200, nr. 30, p. 5.

hoofdvraag beantwoord. De WETS kan een bijdrage leveren, in vergelijking met de WOTS, om de resocialisatie van de veroordeelden in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf te bevorderen. Naar aanleiding van de getrokken conclusies is aan het EV aanbevolen dit onderzoek te betrekken bij het reeds lopende onderzoek: *'Resocialisatie in Europees perspectief'*. Ook is aanbevolen om naar aanleiding van dit onderzoek, nadere onderzoeken te verrichten inzake de daadwerkelijke resocialisatie van veroordeelden.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Een Nederlander die in het buitenland wordt veroordeeld kan de opgelegde sanctie in Nederland ondergaan, indien die aan bepaalde voorwaarden voldoet.⁴ Dit is onder andere wenselijk ter bevordering van de resocialisatie in de Nederlandse maatschappij, aangezien er een kans bestaat dat de veroordeelde Nederlander na ommekomst van zijn sanctie terugkeert naar Nederland. In de huidige situatie geldt de Wet overdracht tenuitvoerlegging van strafvonnissen (WOTS) voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. In de WOTS staat de wijze beschreven waarop naar Nederlands recht moet worden omgegaan met verzoeken tot overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Onder rechterlijke beslissingen vallen arresten en vonnissen gewezen naar aanleiding van een strafbaar feit.⁵ Voor zowel de veroordeelde als voor de maatschappij zijn overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen een voordeel. Hierdoor kan de veroordeelde door middel van een resocialisatietraject (met name in het laatste gedeelte van de sanctie) worden voorbereid om terug te keren in de maatschappij van de Staat van herkomst of normaal verblijf⁶. Voor Nederlandse onderdanen die in het buitenland zijn veroordeeld is het dus verstandig om in Nederland de opgelegde sanctie te ondergaan. Wanneer de Nederlandse onderdaan de opgelegde sanctie in Nederland ondergaat, houdt hij contact met de Nederlandse maatschappij waardoor de resocialisatie kan worden bevorderd. Dit betekent tevens dat een buitenlandse onderdaan die in Nederland is terecht, over kan worden gebracht naar de Staat van herkomst of normaal verblijf in het belang van de goede rechtsbedeling en met name in het belang van zijn resocialisatie. In dat geval mag de standaard van het penitentiaire regime in de beoogde Staat van tenuitvoerlegging niet onder de maat zijn. Indien deze wel onder de maat is zal de overdracht niet plaatsvinden.⁷

§ 1.1 Probleembeschrijving

De EU-lidstaten hebben eind 2008 kaderbesluiten⁸ aangenomen, waarmee de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen de onderhavige lidstaten snel en eenvoudig kan plaatsvinden. Deze kaderbesluiten gaan ervan uit dat een veroordeelde gebaat is bij de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing in de Staat van herkomst of normaal verblijf, omdat het zijn resocialisatie ten goede komt wanneer hij de aan hem opgelegde sanctie dicht bij zijn woning, werk en familie ondergaat.⁹ In de kaderbesluiten¹⁰ is bepaald dat een strafrechtelijk vonnis, waarbij

⁴ Hoofdstuk 1, afdeling B van de WOTS.

⁵ Artikel 1 lid 1 jo.2 WOTS.

⁶ De Staat van herkomst is de Staat waar de veroordeelde is geboren en/of de nationaliteit van bezit. De Staat van normaal verblijf is de Staat waarvan de veroordeelde niet de nationaliteit hoeft te bezitten, maar wel legaal verblijft en door economische- of familiebanden een binding mee kan hebben.

⁷ Sanders & Sjöcrona 2008, p.347.

⁸ Kaderbesluiten 2008/909, 2008/947 en 2009/299.

⁹ Knapen, M.M., 'Implementation of Framework Decisions on the Enforcement of Foreign Criminal Judgments: (How) Can the Aim of Resocialisation Be Achieved', in Groenhuisen, Kooijmans & De Roos (eds) *Fervet Opus. Liber Amicorum Anton van Kalmthout*. Apeldoorn/Antwerpen/Portland: Maklu 2010, p. 113.

¹⁰ Kaderbesluiten 2008/909 en 2008/947.

een vrijheidsbenemende of vrijheid beperkende sanctie is opgelegd in een EU-lidstaat, aan een andere EU-lidstaat kan worden gezonden. Een EU-lidstaat kan een dergelijk vonnis tevens ontvangen. Hierbij is de EU-lidstaat in beginsel verplicht om het vonnis, overeenkomstig de bepalingen van de kaderbesluiten, te erkennen en de opgelegde sanctie ten uitvoer te leggen. De wijze van de tenuitvoerlegging geschiedt volgens het recht van de EU-lidstaat waar de tenuitvoerlegging plaatsvindt.¹¹ Nederland wil deze kaderbesluiten implementeren in de nationale rechtsorde door middel van de Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (WETS). De bedoeling is dat Nederland gebruik gaat maken van de WETS in plaats van de WOTS, wanneer het de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen met de EU-lidstaten betreft. Thans bestaat enkel een voorstel van de wet¹², maar deze is nog niet aangenomen.¹³

In veel EU-lidstaten is het resocialisatiebelang een uitgangspunt van penitentiaire wetgeving.¹⁴ Dit houdt in dat de gedetineerden worden voorbereid op de terugkeer in de maatschappij. Uit de preambules blijkt dat het doel van de kaderbesluiten ook de resocialisatie van veroordeelden is. Wat precies resocialisatie inhoudt wordt niet door de WOTS en kaderbesluiten gedefinieerd. Daarom zal hieronder het begrip resocialisatie toegelicht worden, zodat het helder is wat het doel van de WOTS en kaderbesluiten is. In de Memorie van Toelichting (MvT)¹⁵ van de Penitentiaire beginselenwet (PBW) en in artikel 2 lid 2 PBW wordt de resocialisatie omschreven als:

“Met handhaving van het karakter van de vrijheidstraf of de vrijheidsbenemende maatregel wordt de tenuitvoerlegging hiervan zoveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer van de betrokkene in de maatschappij.”

Hieruit blijkt dat de ‘voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij’ resocialisatie wordt genoemd.¹⁶ Zodra een veroordeelde zijn sanctie in Nederland moet ondergaan, ongeacht zijn afkomst, dient Nederland zich in te zetten om deze veroordeelde voor te bereiden op de terugkeer in de maatschappij.¹⁷ De Kamerstukken betreffende de WOTS en WETS hanteren artikel 2 lid 2 PBW als definitie voor de resocialisatie van veroordeelden. Om deze reden wordt voor dit onderzoek ook deze definitie gehanteerd. In dit onderzoek wordt onder andere geanalyseerd hoe de resocialisatie op grond van de WOTS en WETS kan worden bevorderd. Hiermee wordt bedoeld, op welke wijze door bijvoorbeeld de wet, kamerstukken en jurisprudentie, mogelijkheden worden gecreëerd om de veroordeelden een resocialisatietraject in de Staat van herkomst of normaal verblijf

¹¹ Artikel 299 VWEU.

¹² *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr.2.

¹³ De wet bevindt zich momenteel in de vierde fase: Tweede Kamer heeft wetsvoorstel aangenomen, ingediend bij de Eerste Kamer schriftelijke behandeling. Op 5 juni vindt het voorbereidend onderzoek van de Eerste Kamer plaats. <http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/32885_wet_wederzijdse_erkenning_en> geraadpleegd op 4 mei 2012. Op 12 september 2012 zijn echter de nieuwe verkiezingen voor de Tweede Kamer, daarom dient afgewacht te worden of de huidige data voor het voorbereidend onderzoek verzet zal worden.

¹⁴ Hofstee- Van der Meulen, 2009, p. 639.

¹⁵ *Kamerstukken II* 1994/95, 24 263, nr.3, p. 36.

¹⁶ Door Hofstee- Van der Meulen wordt voor het begrip *resocialisatie* tevens verwezen naar art. 2 lid 2 PBW.

¹⁷ HR 16 januari 1987, NJ 1987, 205.

te laten doorlopen. Om een beter beeld te creëren wat naast de voorbereiding op de terugkeer in de maatschappij de resocialisatie van veroordeelden verder kan inhouden, worden hier nog twee definities gegeven. Hiermee wordt geïllustreerd wat een resocialisatietraject voor de veroordeelden kan inhouden, wanneer hij de mogelijkheid krijgt deze te doorlopen. Volgens hoogleraar Kelk, kan onder resocialisatie tijdens de detentie worden verstaan: het toelaten van ruimer bezoek dan alleen van naaste familie, toestaan van radio en televisie. De nazorg van de veroordeelden wanneer ze vrijkomen is echter even belangrijk voor de resocialisatie. Onder deze nazorg kan worden verstaan: hulp bij het vinden van huisvesting, een baan en alle andere zaken waardoor de kans op recidive wordt verkleind door een succesvolle terugkeer in de maatschappij.¹⁸ Professor Ruller beweert dat in het verleden de veroordeelden tijdens de detentie werden gepoogd te resocialiseren. Uit de cijfers bleek echter dat deze wijze van resocialisatie niet de gewenste effecten met zich meebracht. Het begrip resocialisatie begon te verdwijnen en de gevangenis begon terug te keren naar waar het in beginsel voor diende, namelijk de eenzame opsluiting en het progressieve stelsel. Volgens Ruller lijkt er in de huidige tijd een nieuwe vorm van resocialisatie op te komen. Deze wijze van resocialisatie wordt buiten de gevangenis in de vorm van onder andere leerstraffen en/of therapieën voor speciale doelgroepen gerealiseerd, zoals voor geweldplegers.¹⁹

De overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen de EU-lidstaten is dus aan veranderingen onderhevig. Dit leerstuk maakt onderdeel uit van een lopend onderzoek van het Expertisecentrum Veiligheid (EV), namelijk *'Resocialisatie in Europees perspectief'*. Ter input van dat onderzoek wordt in dit afstudeeronderzoek de nieuwe wet (de WETS) met de bestaande wet (de WOTS) vergeleken. Er wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de wijze waarop mogelijkheden worden gecreëerd om de resocialisatie van veroordelen te bevorderen, aangezien dat het doel is van zowel de WOTS als WETS. Ook zal worden gekeken of de WETS een meerwaarde heeft naast de reeds geldende WOTS.

Korthedshalve ga ik onderzoeken of de WETS, in vergelijking met –en naast de WOTS, het doel resocialisatie kan behalen en op welke manieren dat doel kan worden gerealiseerd.

§ 1.2 Centrale vraagstelling

In hoeverre draagt de WETS, in vergelijking met de WOTS, bij aan resocialisatie van veroordeelden?

¹⁸ Kelk 1998, p. 77.

¹⁹ Ruller, 2009, p. 40.

§ 1.3 Aanleiding

De aanleiding van dit onderzoek is het nieuwe wetsvoorstel, dat zal gaan gelden voor Nederland om overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijk beslissingen met de EU-lidstaten te regelen. In dit onderzoek is aandacht besteed aan de vergelijking tussen de WOTS en WETS en met name het resocialisatiebelang, omdat er momenteel een groter onderzoek loopt bij het EV²⁰: *‘Resocialisatie in Europees perspectief’*.

§ 1.4 Doelstelling

Op 25 mei 2012 wordt een onderzoeksrapport overhandigd aan het EV, waarin de WOTS en WETS worden vergeleken betreffende de terugkeer in de maatschappij door de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Dit onderzoek creëert meer duidelijkheid voor het EV over de veranderingen na de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving en daarnaast zal er duidelijkheid worden verschaft over de wijze waarop de WOTS en de WETS een bijdrage leveren aan de resocialisatie van veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf.

§ 1.5 Onderzoeksmethodiek

Het startpunt van het onderzoek was een literatuuronderzoek. Eerst werd informatie gezocht over de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, zodat duidelijk werd wat het exact inhoudt en zodat het leerstuk kon worden omschreven en geanalyseerd. Middels literatuuronderzoek werd getracht te achterhalen wat de wet- en regelgeving voorschrijft en wat anderen hebben geschreven over de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Voornamelijk boeken en kamerstukken over het leerstuk zijn geraadpleegd. Als vervolg op het literatuuronderzoek, is een theoretisch onderzoek verricht om de ‘witte vlekken op te vullen’. Het is niet mogelijk om een direct antwoord te vinden in de literatuur op de onderzoeksvraag, daarom moest een theoretisch onderzoek worden verricht. Middels reconstrueren zijn verschillende regels binnen een regelsysteem geanalyseerd, die in een specifieke situatie van toepassing zijn. Hierbij zijn voorbeelden van uitspraken gezocht, waarbij bepaalde regels zijn toegepast. Ook zijn middels gedachte-experimenten van Kamerleden situaties geschetst om tot een standpunt te komen. Ten slotte was de bedoeling om een veldonderzoek te verrichten, zodat meningen van specialisten op dit gebied uiteengezet konden worden. Doordat echter te weinig specialisten tijd en/of belangstelling toonden, kon er geen veldonderzoek plaatsvinden. De mening van één specialist die wel belangstelling heeft getoond is daardoor enkel ter illustratie gebruikt.

²⁰ Het Expertisecentrum Veiligheid (EV) is het kenniscentrum van Avans Hogeschool dat zich bezighoudt met onderzoek op het gebied van veiligheid in de breedste zin van het woord.

§ 1.6 Leeswijzer

Allereerst is in hoofdstuk 2 het leerstuk van de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen uiteengezet. Er is beschreven wat de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissingen inhoudt, waarom daar gebruik van wordt gemaakt, wat de voorwaarden zijn en hoe de overdracht en overname worden gerealiseerd. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de WOTS uiteengezet. Hierin wordt omschreven voor welke executieverdragen de WOTS als uitvoeringswet geldt en wat de aard en inhoud is van de WOTS. Ook wordt beschreven hoe wordt getracht de doelstelling, namelijk resocialisatie van veroordeelden, te behalen. Voorts wordt in hoofdstuk 4 het wetsvoorstel WETS uiteengezet. Dit is de wet die in Nederland gaat gelden voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen met de EU-lidstaten. In dit hoofdstuk wordt de aard en inhoud van de WETS beschreven. Bovendien worden de mogelijke knelpunten van de WETS geïllustreerd. Ten slotte wordt ook de doelstelling van de WETS beschreven en op welke wijze deze behaald kan worden. Uiteraard is het geheel theoretisch aangezien de WETS nog niet in werking is getreden. In hoofdstuk 5 worden vervolgens de verschillen tussen WOTS en WETS kort en schematisch uiteengezet. Ook worden de verschillende stimulerende en belemmerende factoren van de WOTS en WETS in een schema uiteengezet. Bovendien wordt beantwoord welke meerwaarde de WETS heeft, in vergelijking met de WOTS, in het kader van resocialisatie van veroordeelden. Voorts worden in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen gedaan. Hierin worden de deelvragen beantwoord en wordt er aangegeven of de doelstelling is behaald. Tot slot worden een aantal aanbevelingen aan het EV gedaan en daarna is er nog een korte evaluatie van het onderzoek in hoofdstuk 7.

Hoofdstuk 2 Overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

De overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen is gericht op de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing in een andere Staat dan de Staat waarin het vonnis is uitgesproken.²¹ Door de toenemende grensoverschrijdende criminaliteit is het noodzakelijk dat verschillende Staten samenwerken op het gebied van strafrecht. Zo wil een aantal Staten eigen rechterlijke beslissingen overdragen en buitenlandse rechterlijke beslissingen overnemen. Hiervoor dienen deze rechterlijke beslissingen in zowel de Staat van veroordeling als in de Staat van tenuitvoerlegging geldig te zijn, zodat de tenuitvoerlegging kan plaatsvinden. Het is echter een feit dat in de verschillende Staten verschillende rechtssystemen en rechtsopvattingen gelden. Om aan deze verschillen tegemoet te komen, zijn in verschillende executieverdragen bepalingen opgenomen die gelden tussen Staten voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Met deze bepalingen kunnen de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen Staten adequaat worden uitgevoerd.²²

§ 2.1 Juridisch kader overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

Nederland is aangesloten bij een aantal executieverdragen waarin de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen wordt geregeld. Een aantal van deze executieverdragen is relevant voor dit onderzoek en zal daarom kort worden uiteengezet.²³

Het belangrijkste executieverdrag is het Verdrag inzake overbrenging van gevonnisse personen (VOGP). In 1983 is het VOGP tot stand gekomen onder leiding van de Raad van Europa. Het VOGP voorziet in zowel een exequaturprocedure als procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging voor de terugkeer van gevonnisse personen.²⁴ Volgens de preambule tracht het VOGP de internationale samenwerking op het strafrechtelijk gebied te bevorderen voor twee doelstellingen: het bevorderen van een goede rechtsbedeling en de resocialisatie van veroordeelden. Deze doelstellingen vergen dat vreemdelingen die zijn veroordeeld voor het plegen van een strafbaar feit, de mogelijkheid moeten krijgen om hun opgelegde sanctie in de maatschappij te ondergaan waarin zij na ommekomst van de sanctie terugkeren. Dit zal in de meeste gevallen de Staat van herkomst of normaal verblijf zijn.²⁵ Verder is het Europees Verdrag inzake de internationale geldigheid van strafrechtelijke vonnissen (EVIG) van belang. Het EVIG heeft betrekking op vrijheidsbenemende sancties en vermogenssancties. Het voorziet in een exequaturprocedure, oftewel een procedure die de sanctie omzet naar nationale maatstaven. Ten slotte geldt het Europees Verdrag inzake het toezicht op voorwaardelijke veroordeelden en voorwaardelijk in vrijheid gestelden (EVT). Het EVT regelt het toezicht op naleving van voorwaarden bij, en de toepassing van, voorwaardelijke beslissingen.

²¹ Lensing 2010, §94.1.

²² Sanders 2004, p. 4-5.

²³ Lensing 2010, §94.2.1

²⁴ Artikel 9 lid 1 sub a jo. artikel 10 VOGP.

²⁵ HR 11 maart 2011, LJN BO9630, r.o. 2.1.

Naast de bovengenoemde geldende executieverdragen, gelden ook specifiek tussen Nederland en andere Staten executieverdragen, zoals Australië, Canada, Verenigd Koninkrijk en Marokko. Deze verdragen zullen niet nader worden toegelicht, aangezien zij niet van belang zijn voor dit onderzoek. Voor nadere toelichting van deze executieverdragen kan men terecht bij de executieverdragenbank van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.²⁶

Nederland heeft de bepalingen voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen opgenomen in de WOTS. De WOTS wordt ten eerste als richtsnoer geraadpleegd bij het sluiten van, of toetreden tot, nieuwe executieverdragen betreffende de tenuitvoerlegging. Hier is bijvoorbeeld sprake van wanneer Nederland een executieverdrag sluit inzake de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen met een nieuwe Staat. Momenteel ligt een wetsvoorstel²⁷ bij de Staten-Generaal voor een executieverdrag tussen Nederland en Peru, strekkende tot de overbrenging van gevonnisse personen aan de Staat van nationaliteit met het oog op de tenuitvoerlegging van hun sanctie.²⁸ Ook bij dit wetsvoorstel wordt bij het opstellen van bepalingen de WOTS geraadpleegd. Hierbij dient bijvoorbeeld rekening te worden gehouden met de voorwaarden die zijn gesteld in de WOTS voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Ten tweede is de WOTS een maatstaf voor de beoordeling van verzoeken voor overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in concrete gevallen. De WOTS kan hierbij worden aangemerkt als een uitwerking van de in de executieverdragen geldende bepalingen. Deze bepalingen hebben alleen een aanvullende betekenis en daarom kunnen ze enkel toepassing vinden indien ze niet strijdig zijn met het geldende executieverdrag.²⁹ De verhouding tussen deze executieverdragen en de WOTS wordt bepaald door artikel 94 Grondwet. Bij de beoordeling van een verzoek of een buitenlandse rechterlijke beslissing in Nederland ten uitvoer kan worden gelegd, is dan ook het geldende executieverdrag leidend.³⁰ Deze executieverdragen hebben geen identieke bepalingen. Afhankelijk van het geldende executieverdrag gelden specifieke voorwaarden. Hierdoor dient te allen tijde naast de WOTS tevens het toepasselijke executieverdrag te worden geraadpleegd bij een beslissing tot overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen.³¹

De executieverdragen scheppen dus een juridisch kader voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Zij geven aan in hoeverre de Staten zich verbinden tot het verlenen van rechtshulp aan andere Staten, bepalen wie een verzoek tot overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kunnen doen en of de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, waarbij een vrijheidsstraf is opgelegd, gepaard mag of moet gaan met de fysieke overbrenging van de veroordeelden. Waar de executieverdragen kantlijnen

²⁶ <www.minbuza.nl/executieverdragen> geraadpleegd op 3 april 2012.

²⁷ Dit wetsvoorstel bevindt zich momenteel in fase 1 van de behandeling: ministerraad akkoord, wetsvoorstel voor advies naar Raad van State.

²⁸ <<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/wetsvoorstellen/2010/12/06/goedkeuring-verdrag-nl-peru-overbrenging-van-gevonnisse-personen-buza>> geraadpleegd op 2 april 2012.

²⁹ Lensing 2010, §94.1.1.b.

³⁰ *Kamerstukken II* 1984/85, 18 129, nr. 3, p. 25.

³¹ Lensing 2010, §94.1.1.b.

aangeven waarbinnen de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen mogelijk is, bepaalt de WOTS in welke gevallen de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen wenselijk is.³²

§ 2.2 Overdracht van Nederlandse rechterlijke beslissingen naar een vreemde Staat

Wanneer de Nederlandse rechter een vonnis uitspreekt of wanneer die voorlopige maatregelen neemt en de tenuitvoerlegging daarvan wordt overgedragen naar een vreemde Staat, noemen we “de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen”. Dit kunnen arresten en vonnissen zijn, gewezen naar aanleiding van een strafbaar feit, alsmede de door een bestuurlijke autoriteit genomen beslissing betreffende een strafbaar feit, welke de oplegging van een niet tot vrijheidsbeneming strekkende sanctie of maatregel inhoudt.³³ De overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen valt onder de hoofdinstrumenten van interstatelijke strafrechtelijke rechtshulp. Andere instrumenten van interstatelijke strafrechtelijke hulp kunnen onder andere de uitlevering en overdracht van strafvervolgning zijn.

Bij de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, was de bedoeling van de wetgever om een mogelijkheid te creëren waarbij de tenuitvoerlegging plaatsvindt in de Staat die daar het meest geschikt voor is. Om de meest geschikte Staat te bepalen wordt rekening gehouden met de Staat waar de veroordeelde het beste kan resocialiseren. De Officier van Justitie (OvJ) kan ook gemotiveerd voorstellen de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing over te dragen naar een andere Staat in het belang van een goede rechtsbedeling.³⁴

§ 2.2.1 Een goede rechtsbedeling

Bij strafbare feiten met een internationaal aspect dient bij iedere zaak afzonderlijk te worden onderzocht welke Staat het meest geschikt is tot de vervolging en berechting van de verdachte en welke Staat het meest geschikt is voor de tenuitvoerlegging van de sanctie.³⁵ Volgens de Memorie van Antwoord (MvA) van de WOTS dient bij een goede rechtsbedeling rekening te worden gehouden met de persoon en de positie van de veroordeelde én met de strafrechtspleging na te streven algemene doelstellingen.³⁶ Op grond van het belang van een goede rechtsbedeling kan ook tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen naar de Staat van herkomst of normaal verblijf worden besloten om de resocialisatie te bevorderen. Ook is het van belang dat de veroordeelde de detentie zo onschadelijk mogelijk doorstaat. Uit het oogpunt van een goede rechtsbedeling verdient in veel gevallen vervolging in de Staat van herkomst of normaal verblijf de voorkeur boven berechting van de veroordeelde in de Staat waar het delict is gepleegd.³⁷ Het besluit tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen op grond van een goede rechtsbedeling hangt van onder andere twee zaken af, namelijk waar de veroordeelde het beste een reclasseringstraject (van minimaal vier

³² Sanders 2004, p. 8-9.

³³ Artikel 1 lid 2 jo. 2 WOTS (tegen deze rechterlijke beslissing is beroep op de rechter opengesteld).

³⁴ Artikel 51 WOTS.

³⁵ Sanders 2004, p. 14.

³⁶ *Kamerstukken II* 1984/85, 18 129, nr. 6, p. 9.

³⁷ < <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2001-143-p11-SC30307.html> > geraadpleegd op 1 mei 2012.

maanden³⁸) kan doorlopen of waar de tenuitvoerlegging het meest humaan is.³⁹ Het begrip ‘goede rechtsbedeling’ is verder erg open en kan breed geïnterpreteerd worden; dit blijkt uit de verschillende omschrijvingen in de literatuur en uit jurisprudentie⁴⁰. Het begrip ‘goede rechtsbedeling’ heeft volgens hoogleraar Swart te maken met de volgende drie aspecten⁴¹:

1. De executieverdragen trachten in beginsel te realiseren dat alle strafbare feiten worden vervolgd en dat alle vonnissen ten uitvoer worden gelegd. Staatsgrenzen mogen geen reden zijn om de tenuitvoerlegging van een sanctie na te laten.
2. In de geldende executieverdragen en hun uitleg wordt expliciet het belang van resocialisatie van de veroordeelde vermeld. Adequate resocialisatie om succesvol terug te keren in de maatschappij kan een doel zijn om de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen te laten geschieden in het belang van een goede rechtsbedeling. *De resocialisatiekansen liggen het hoogst in de Staat waar de veroordeelde de sterkste band mee heeft en waar die na de tenuitvoerlegging van zijn sanctie zal verblijven.*⁴²
3. Wanneer op grond van een goede rechtsbedeling besloten wordt om tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen over te gaan, spelen ook strafprocessuele overwegingen een rol. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan het bevorderen van materiële waarheidsvinding, voorkoming van dubbele strafbaarheid en vermijding van verstekzaken. Er dient bijvoorbeeld rekening te worden gehouden dat bij de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, het begane feit zowel in de Staat van tenuitvoerlegging als in de Staat van veroordeling strafbaar is (dubbele strafbaarheid).

Verder weegt bij de beoordeling van een goede rechtsbedeling de kwaliteit van het penitentiaire stelsel van de andere Staten mee.⁴³ Dit betekent dat de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen moet worden voorkomen, wanneer in een andere Staat slechte detentieomstandigheden zijn. Onder slechte detentieomstandigheden vallen onder andere strijdigheden met artikel 3 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM): foltering, onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen. Voorbeelden hiervan zijn overbevolking, te kleine cellen, ongezonde leefomgeving, privacy bij gebruik van toiletten en aanwezigheid van een gevangene met een besmettelijke ziekte.⁴⁴ Ook kan bij slechte detentieomstandigheden worden gedacht aan strijd met de artikelen 2 (recht op leven), 6 (recht op een eerlijk proces), 8 (recht op family life), 9 (vrijheid van godsdienst) en 10 (vrijheid van meningsuiting) EVRM. Verder kan onder slechte detentieomstandigheden vallen: sobere faciliteiten, geen sociale contacten, geen informatie over bijvoorbeeld de huisregels, geen informatie in de taal van de veroordeelde en niet toereikend beltegoed voor veroordeelden die hun familie in het buitenland op de hoogte willen stellen van de detentie.⁴⁵

³⁸ Lensing 2010, §94.3.1.d.aa.

³⁹ Lensing 2010, §94.1.1.a.

⁴⁰ HR 11 maart 2011, LJV BO9630, r.o. 2.16. & HR 28 november 2006, LJV AY6633, r.o. 3.4.3.

⁴¹ Swart 1983, p. 3.

⁴² Sanders 2004, p. 18.

⁴³ Sanders & Sjöcrona 2008, p.347.

⁴⁴ EHRM 15 juli 2002, nr. 47095/99 (*Kalashnikov vs. Russia*).

⁴⁵ Hofstee - Van der Meulen 2009, p. 631-634.

§ 2.2.2 De verhouding tussen een goede rechtsbedeling en resocialisatie

Zoals eerder vermeldt, kunnen bij grensoverschrijdende criminaliteit meerdere nationale rechtsordes betrokken zijn. Wanneer er sprake is van grensoverschrijdende opsporingsonderzoeken, zullen de bevoegde autoriteiten moeten kiezen waar en in welke Staat bepaalde opsporings- en vervolgingsactiviteiten zullen worden gestart. Deze keuze beïnvloedt het vervolgtraject, waaronder de tenuitvoerlegging van de opgelegde sanctie. Zelfs als er verschillende nationale rechtsordes betrokken zijn, mag als gevolg daarvan de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing niet tekortschieten. De reden van overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kan zowel een goede rechtsbedeling als de resocialisatie van veroordeelden zijn.

De meningen zijn verdeeld over de verhouding tussen een goede rechtsbedeling en resocialisatie. Swart heeft bijvoorbeeld de resocialisatie ondergeschikt aan een goede rechtsbedeling. Hij is, zoals eerder beschreven, van mening dat resocialisatie een aspect is van een goede rechtsbedeling. In de preambule van het VOGP is het belang van een goede rechtsbedeling echter nevensgeschikt geplaatst naast het resocialisatiebelang van veroordeelden: deze belangen kunnen tegen elkaar worden afgewogen. In de preambule staat ook dat deze belangen niet in tegenstelling staan tot elkaar, maar dat ze aan elkaar gelijk staan. Het is namelijk mogelijk dat het voor zowel het belang van een goede rechtsbedeling als het resocialisatiebelang een voordeel is dat de veroordeelde zijn sanctie uitzit in de Staat van herkomst of normaal verblijf.⁴⁶ De resocialisatiekansen van de veroordeelde liggen, zoals eerder vermeld, het hoogst in de Staat waar de veroordeelde de sterkste band mee heeft en waar die na de tenuitvoerlegging zijn sanctie zal ondergaan.⁴⁷ De beslissing om een veroordeelde over te brengen voor de tenuitvoerlegging naar een vreemde Staat zal in ieder geval berusten op het feit dat de goede rechtsbedeling en het resocialisatiebelang worden bevorderd. Verder beoordeelt de Minister van Justitie (MvJ) en het Openbaar Ministerie (OM), op grond van artikel 52 WOTS, of 'in het belang van een goede rechtsbedeling' de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen dient plaats te vinden. Het begrip resocialisatie wordt niet specifiek genoemd. Uit Kamerstukken blijkt echter dat het doel van de WOTS de resocialisatie is en dat het doel verder niet ter discussie staat.⁴⁸ Over het algemeen geldt de regel dat wanneer een beslissing moet worden genomen inzake de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, getoetst dient te worden aan de doelstellingen van het VOGP en WOTS, dus naast het belang van een goede rechtsbedeling ook aan het resocialisatiebelang.⁴⁹

⁴⁶ HR 11 maart 2011, LJV BO9630, r.o. 2.15.

⁴⁷ Sanders 2004, p. 18.

⁴⁸ Kamerstukken II 2007/08, 31 200, nr. 30, p. 3.

⁴⁹ HR 11 maart 2011, LJV BO9630, r.o. 3.5.

§ 2.3 Vormen van overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

Er zijn vijf verschillende vormen van overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen.

De eerste vorm is *de overdracht van vrijheidsbenemende sancties*. Deze vorm houdt in dat de tenuitvoerlegging van een gevangenisstraf, hechtenis, plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis en terbeschikkingstelling, alsook voor jeugdigen - jeugddetentie en plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, in principe kan worden overgedragen. Voor de overdracht van een vrijheidsbenemende sanctie is het verstandig dat de OvJ zijn advies aan de MvJ overhandigd middels een proces-verbaal, waaruit blijkt dat de veroordeelde toestemming geeft voor de overdracht.⁵⁰ De tweede vorm is *de overdracht van vermogenssancties*. Hieronder kan een geldboete vallen, ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en verbeurdverklaring. Onder deze vorm valt echter geen maatregel van onttrekking aan het verkeer (voor het opleggen van die sanctie is namelijk vereist dat de betrokken zaken al in beslag zijn genomen). De Staat van tenuitvoerlegging is niet altijd bekend met de mogelijkheid om de Nederlandse ontnemings sanctie ongewijzigd ten uitvoer te leggen, zodat een nieuwe ontnemingsprocedure in die Staat vereist zou kunnen zijn. Men zou denken dat dit in strijd zou kunnen zijn met het ne bis in idem beginsel. Dit beginsel houdt in dat een veroordeelde niet tweemaal voor hetzelfde feit gestraft kan worden. Aan overdracht door Nederland hoeft dat echter niet beschouwd te worden als ontoelaatbare dubbele vervolging. Wel dient er op te worden toegezien dat de buitenlandse ontnemingsprocedure niet leidt tot een verdergaande confiscatiesanctie dan uit de Nederlandse veroordeling vloeit.⁵¹ De derde vorm is *de overdracht van het toezicht op de opgelegde voorwaarden*. Ook het toezicht op de naleving van de door de Nederlandse rechter opgelegde voorwaarden kan worden overdragen op grond van artikel 51 WOTS. Voorwaarden van andere instellingen vallen daar echter niet onder.⁵² De vierde vorm is *de overdracht van verstekvonnissen*. Bij deze vorm van overdracht kan Nederland een verzoek indienen tot overdracht van de tenuitvoerlegging van een verstekvonnis die in Nederland is uitgesproken. Ingevolge de vormvoorschriften van de aangezochte Staat kan de veroordeelde hiertegen in verzet gaan, zelfs indien geen rechtsmiddelen meer openstaan voor het vonnis.⁵³ De vijfde vorm is ten slotte *de overdracht van de tenuitvoerlegging van ontzeggingen*. Deze vorm van overdracht is tevens mogelijk voor de in artikel 28 Wetboek van Strafrecht (WvSr) en artikel 7 Wet Economische Delicten genoemde rechten.⁵⁴

§ 2.4 Voorwaarden voor de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

Voor de overdracht van de tenuitvoerlegging van Nederlandse rechterlijke beslissingen aan een andere Staat is geen verdragsbasis vereist. De reden hiervoor is dat voor andere Staten namelijk geen reden is om de kwaliteit van de Nederlandse rechtspraak en de

⁵⁰ Sanders & Sjöcrona 2008, p.345.

⁵¹ *Kamerstukken II*, 1990/91. 22 083, nr. 3, p.17.

⁵² Sanders & Sjöcrona 2008, p.346.

⁵³ Artikel 54 WOTS.

⁵⁴ Sanders & Sjöcrona 2008, p.346.

erkenbaarheid van Nederlandse vonnissen in twijfel te trekken.⁵⁵ Alvorens de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kan plaatsvinden, dient er aan een aantal voorwaarden te worden voldaan.⁵⁶

De eerste voorwaarde is dat er rekening wordt gehouden met *het belang van een goede rechtsbedeling*. In paragraaf 2.1 is de goede rechtsbedeling reeds uiteengezet. Het is een belangrijke voorwaarde, omdat de veroordeelde onder andere hierdoor een adequaat resocialisatietraject zal kunnen doorlopen in de Staat die daar het meest geschikt voor is. De meest geschikte Staat is meestal de Staat van herkomst of normaal verblijf. Op deze wijze kan de veroordeelde op een efficiënte manier worden voorbereid op de terugkeer in de eigen maatschappij.⁵⁷ De tweede voorwaarde is dat *de instemming van de veroordeelde is verkregen*. In beginsel is de instemming van de veroordeelde vereist voor de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Per situatie dient echter gekeken te worden of een executieverdrag geldt tussen Nederland en de beoogde Staat van tenuitvoerlegging. Indien geen executieverdrag geldt, dient de veroordeelde hiervoor zijn instemming te geven alvorens de overdracht van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing kan geschieden. Wanneer instemming van de veroordeelde is vereist, is het van belang dat de instemming deugdelijk en vrijwillig tot stand komt. De Staat van tenuitvoerlegging dient in een dergelijke situatie de instemming te verifiëren. Hiervoor wordt de consulaire vertegenwoordiger van de Staat van tenuitvoerlegging in de gelegenheid gesteld om het afleggen van de verklaring van de veroordeelde bij te wonen.⁵⁸ Deze instemming dient te worden geopenbaard bij de Rechter-Commissaris in strafzaken.⁵⁹ Wanneer de instemming eenmaal is gegeven, kan deze niet meer worden ingetrokken. Verder staat de veroordeelde de bescherming van het specialiteitsbeginsel (zie vierde voorwaarde) af door het geven van zijn instemming. Wanneer wel een executieverdrag geldt tussen twee Staten, is de instemming van de veroordeelde niet te allen tijde vereist.⁶⁰ In sommige executieverdragen kan de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen namelijk plaatsvinden zonder de instemming van de veroordeelde. In het geldende executieverdrag kan in dat geval zijn geregeld dat de instemming van de veroordeelde geen voorwaarde is om overdracht van de tenuitvoerlegging te laten plaatsvinden. Verder laat de WOTS toe dat de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen zonder instemming van de veroordeelde kan plaatsvinden.⁶¹ Op grond van artikel 59 lid 3 WOTS, kan de overbrenging zonder instemming van de veroordeelde overigens enkel plaatsvinden wanneer de MvJ hier uitdrukkelijk toestemming voor geeft. Krachtens artikel 52 lid 2 WOTS is er echter een mogelijkheid voor de veroordeelde die niet heeft verklaard in te stemmen met de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing, binnen 14 dagen een bezwaarschrift in te dienen tegen het voornemen van de MvJ. Ten slotte is geen instemming vereist wanneer de veroordeelde zich aan de (verdere) tenuitvoerlegging heeft onttrokken, door te vluchten naar zijn eigen Staat.⁶² De derde voorwaarde is dat *het niet is toegestaan een wijziging aan te brengen in de sanctie welke*

⁵⁵ Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 6, p. 4-5.

⁵⁶ Sanders & Sjöcrona 2008, p.346.

⁵⁷ Sanders 2004, p. 18.

⁵⁸ Lensing 2010, §94.4.2.a.bb.

⁵⁹ Krachtens artikel 58 WOTS, voorziet het Besluit van 18 december 1986, 703 deze voorwaarde.

⁶⁰ Sanders 2004, p. 239.

⁶¹ Lensing 2010, §94.3.3.hh.

⁶² Sanders & Sjöcrona 2008, p.347.

verzwaring van de positie van de veroordeelde oplevert. Dit is een voorwaarde dat in de executieverdragen⁶³ besloten ligt. In de MvA van de WOTS wordt hierover gesteld:

*“Het Nederlands recht voorziet in een beroepsgang op de rechter waarin kan worden getoetst of een voorgenomen executieoverdracht in het betreffende geval in redelijkheid doorgang behoort te vinden, en dat in het concrete geval door de buitenlandse tenuitvoerlegging van het Nederlandse vonnis dat vonnis niet ten nadele van de veroordeelde wordt gewijzigd”.*⁶⁴

In artikel 59 lid 1 WOTS is ook wettelijk vastgesteld dat geen overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing mag plaatsvinden indien de strafrechtelijke positie van de veroordeelde wordt gewijzigd in diens nadeel. Er dient hierbij tevens rekening te worden gehouden met de reeds ten uitvoer gelegde gedeelte van die sanctie of maatregel. In een uitspraak van de Hoge Raad (HR) is de zaak om deze reden terug gewezen naar de rechter in Breda om de zaak opnieuw te behandelen. De HR besloot:

*“... de Rechtbank heeft geen blijk gegeven te hebben onderzocht of zij de strafrechtelijke positie van de veroordeelde door de strafoplegging heeft verzaamd. In aanmerking genomen dat art. 11, eerste lid sub d, van het Verdrag inzake de overbrenging van gevonnisde personen (Trb. 1983, 74) een verzwaring van de strafrechtelijke positie van de veroordeelde uitsluit en namens de veroordeelde als verweer is gevoerd dat bij tenuitvoerlegging van de straf in Frankrijk na ommekomst van de helft van de straf om vrijlating had kunnen worden verzocht, had de Rechtbank blijk moeten geven te hebben onderzocht - zonodig onder het doen inwinnen van nadere inlichtingen bij de verzoekende staat - of een eventuele vervroegde of voorwaardelijke invrijheidstelling waartoe in de verzoekende staat bij voortgezette tenuitvoerlegging zeker of met grote mate van waarschijnlijkheid zou zijn overgegaan, van dien aard zou zijn geweest dat de veroordeelde door de in Nederland opgelegde straf in een nadeliger positie zou komen te verkeren wat de daadwerkelijke duur van zijn detentie betreft (vgl. HR 16 december 1997, LJN ZD0883, NJ 1998, 369). Nu de Rechtbank geen blijk heeft gegeven van een dergelijk onderzoek, heeft zij haar uitspraak niet naar de eis der wet met redenen omkleed. Het middel klaagt daarover terecht.”*⁶⁵

Deze zaak is een voorbeeld waarin niet wordt voldaan aan de voorwaarde te onderzoeken of de strafrechtelijke positie van de veroordeelde door de strafoplegging van de Nederlandse rechter is verzaamd, waardoor de zaak opnieuw moet worden behandeld en afgedaan.⁶⁶ Verder dient de veroordeelde nog een strafrestance van vier maanden te hebben, anders kan de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing niet meer plaatsvinden.⁶⁷

De vierde voorwaarde is dat dient te worden voldaan aan *het specialiteitsbeginsel*. Het specialiteitsbeginsel houdt in dat een veroordeelde, die zonder instemming wordt overgebracht, niet mag worden vervolgd of gestraft voor feiten die zijn begaan vóór de overbrenging en waarvoor de tenuitvoerlegging niet is overgedragen.⁶⁸ Op grond van

⁶³ Onder executieverdragen vallen de verdragen die de bepalingen bevatten voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen Staten.

⁶⁴ *Kamerstukken II* 1984/85, 18 129, nr. 6, p. 4.

⁶⁵ HR 14 september 2010, LJN BM4453 r.o. 2.4.

⁶⁶ HR 14 september 2010, LJN BM4453.

⁶⁷ Sanders & Sjöcrona 2008, p.348 en Rb. Amsterdam. 20 juli 2010, LJN BN5649, r.o. 4.

⁶⁸ Sanders & Sjöcrona 2008, p.327.

artikel 59 lid 3 WOTS speelt het specialiteitsbeginsel een rol bij de overdracht van de tenuitvoerlegging van Nederlandse rechterlijke beslissingen aan andere Staten. Dit beginsel kan alleen worden doorbroken door de uitdrukkelijke toestemming van de MvJ.⁶⁹ De vijfde voorwaarde is dat rekening moet worden gehouden met *de geldende mensenrechten in de Staat van tenuitvoerlegging*. Uit de *Soering vs. United Kingdom*-case⁷⁰ volgt dat het EVRM grenzen stelt aan de mogelijkheden tot het verlenen van rechtshulp. Bij dreigende schending van artikel 3 EVRM kan de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen worden verboden. Nederland zou artikel 3 EVRM kunnen schenden indien de autoriteiten beslissen tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, terwijl een risico bestaat dat de mensenrechten van de veroordeelde worden geschonden in de Staat van tenuitvoerlegging. Te denken valt aan foltering en onmenselijke behandeling.⁷¹ De Nederlandse autoriteit dient hierbij te beslissen of de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing wenselijk is, gezien het penitentiaire stelsel van de beoogde Staat van tenuitvoerlegging. De rechter toetst op de eerbiediging van de grondrechten en fundamentele rechtsbeginselen. Wanneer bij een geval van overdracht van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing naar een vreemde Staat aanwijzingen worden gevonden dat de veroordeelde zou worden blootgesteld aan schending van fundamentele rechten, zal de rechter een negatief advies verlenen over de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en deze zal dan ook niet plaatsvinden.⁷²

§ 2.5 De overname van buitenlandse rechterlijke beslissingen naar Nederland

Naast het feit dat Nederland rechterlijke beslissingen kan overdragen aan andere Staten, is het tevens mogelijk dat Nederland buitenlandse rechterlijke beslissingen overneemt. Dit wordt 'de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen' genoemd. Op deze wijze kan bijvoorbeeld een Nederlandse onderdaan die veroordeeld is in een vreemde Staat, zijn (laatste deel van de) sanctie ondergaan in Nederland. Nederland kent drie soorten procedures voor het overnemen van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen van een vreemde Staat. De eerste mogelijkheid is de gerechtelijke of exequaturprocedure, waarin het buitenlandse vonnis en de daarbij opgelegde vrijheidsbenemende of confiscatiesanctie wordt omgezet naar een Nederlandse rechterlijke beslissing.⁷³ De tweede mogelijkheid is een van de drie bepalingen van de buitengerechtelijke procedures: de procedure tot overname van de tenuitvoerlegging van een geldboete⁷⁴, het toezicht op de naleving van de voorwaarden⁷⁵ en die tot onmiddellijke tenuitvoerlegging.⁷⁶ De derde mogelijkheid is de tenuitvoerlegging van verstekvonnissen.⁷⁷ In paragraaf 3.2 zullen de verschillende procedures nader toegelicht worden.

⁶⁹ Sanders 2004, p. 242.

⁷⁰ EHRM 7 juli 1989, Serie A 161, NJ 1990 (*Soering vs. United Kingdom*).

⁷¹ Sanders & Sjöcrona 2008, p.348-349.

⁷² Teeven 2012, p. 26.

⁷³ Artikel 18 t/m 33 WOTS.

⁷⁴ Artikelen 34 t/m 37 WOTS.

⁷⁵ Artikelen 38 t/m 42 WOTS.

⁷⁶ Artikel 43 WOTS.

⁷⁷ Artikelen 44 t/m 47 WOTS.

§ 2.6 Voorwaarden voor de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

Voor de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen zijn meer voorwaarden gebonden dan voor de overdracht. Hieronder zullen de voorwaarden voor overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen uiteengezet worden.

De eerste voorwaarde is *dat de Staten een verzoek moeten indienen*. Een verzoek tot overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kan van zowel de Staat van veroordeling als van de Staat van tenuitvoerlegging uitgaan. Hiervoor is geen verdragsrechtelijk verzoeksrecht vereist, want een Staat kan te allen tijde kenbaar maken dat een verzoek in overweging zou worden genomen indien het werd ingediend. De veroordeelden hebben overigens geen afdwingbaar gegarandeerd verzoeksrecht.⁷⁸ De tweede voorwaarde is dat moet worden voldaan aan *de verdragseis*. Op grond van artikel 2 jo. 30 lid 1 WOTS, kan de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen niet plaatsvinden zonder verdragsbasis. De reden voor de verdragseis bij overname van de tenuitvoerlegging van buitenlandse rechterlijke beslissingen is dat Nederland niet gezind is om rechterlijke beslissingen ten uitvoer te leggen die in strijd met de fundamentele beginselen van behoorlijke strafprocedure tot stand zijn gekomen.⁷⁹ Verder biedt de verdragseis een juridisch raamwerk tussen de Staat van veroordeling en de Staat van tenuitvoerlegging voor iedere overbrenging.⁸⁰ De derde voorwaarde is dat *bepaalde stukken verplichte zijn bij de indiening van het verzoek*. Bij verdrag wordt aangeduid welke stukken bij het verzoek dienen te worden meegezonden.⁸¹ Hierover kunnen de executieverdragen verschillende eisen stellen. Indien relevante stukken ontbreken, kan een verzoek niet adequaat beoordeeld worden. De MvJ kan de rechtshulp vervolgens weigeren, indien de verzoekende Staat geen gehoor geeft aan de uitnodiging om de stukken aan te vullen.⁸² De vierde voorwaarde is *de leeftijdseis van 12 jaar*. Het toepasselijke verdrag moet weigering mogelijk maken wanneer het gaat om een veroordeelde die ten tijde van het gepleegde feit de leeftijd van 12 jaar nog niet heeft bereikt.⁸³ In Nederland is dit een vervolguitsluitingsgrond op grond van artikel 486 WvSv jo. 77a WvSr. De vijfde voorwaarde is dat *de veroordeelde binding moet hebben met Nederland*. Wanneer aan veroordeelden met een Nederlandse nationaliteit een sanctie in het buitenland wordt opgelegd, kunnen deze worden overgenomen. De tenuitvoerlegging daarvan vereist niet dat deze Nederlanders hun vaste woon- of verblijfplaats in Nederland hebben.⁸⁴ Wanneer echter een verzoek wordt gedaan voor vreemdelingen zonder vaste woon- of verblijfplaats in Nederland, kan de tenuitvoerlegging niet in Nederland plaatsvinden. Dit geldt tevens voor een rechtspersoon van wie het bestuur geen zitting of kantoor houdt in Nederland.⁸⁵ De mogelijke binding met Nederland wordt nader uiteengezet in paragraaf 3.4. De zesde voorwaarde is dat *bepaalde sancties niet worden overgenomen*. Bij verschillende sancties kan de tenuitvoerlegging niet worden

⁷⁸ Sanders & Sjöcrona 2008, p. 336-337.

⁷⁹ HR 1 juli 2008, LJN BC9545, r.o. 3.3, een voorbeeld waarbij wordt geconcludeerd dat het vonnis niet in strijd met de fundamentele beginselen van behoorlijke strafprocedure tot stand is gekomen.

⁸⁰ Kamerstukken II 2007/08, 31 200, nr. 30, p. 3.

⁸¹ Artikel 14 jo. 30 lid 1 sub a WOTS.

⁸² Artikel 14 WOTS.

⁸³ Artikel 6 lid 2 WOTS.

⁸⁴ Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 6, p. 41.

⁸⁵ Artikel 4 WOTS.

overgenomen, namelijk de veroordelingen tot vergoeding van de door de benadeelde partij geleden schade (civielrechtelijke vordering die in aanmerking komt voor civielrechtelijke verdragen) en een Franse maatregel 'contrainte par corps': een maatregel die regelmatig bij drugsdelicten wordt gebruikt. Dit houdt een gijzeling in, waarmee wordt beoogd de nakoming van administratieve betalingsverplichting af te dwingen.⁸⁶ De zevende voorwaarde is dat *de beslissing moet berusten op de gestelde regels in de wet*. Op grond van artikel 3 lid 2 sub a WOTS, dient de genomen beslissing in de Staat van tenuitvoerlegging ontvankelijk te zijn. Wanneer daar sprake van is komt het in aanmerking voor de overname van de tenuitvoerlegging ervan. Dit houdt een rechterlijke beslissing in die op grond van de wet ten uitvoer dient te worden gelegd.⁸⁷ De achtste voorwaarde is de *eis van dubbele strafbaarheid*.⁸⁸ Op grond van artikel 3 lid 1 sub c WOTS kan de tenuitvoerlegging slechts plaatsvinden indien er sprake is van dubbele strafbaarheid. Het strafbare feit dat ten grondslag ligt aan de over te nemen sanctie dient strafbaar te zijn in de regelgeving van zowel de veroordelende Staat als in die van Nederland. De negende voorwaarde is *het verbod op discriminatoire vervolging*. De overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kan niet plaatsvinden, indien de MvJ een gegrond vermoeden heeft dat de buitenlandse beslissing over de veroordeling ongunstig is beïnvloed door discriminerende overwegingen, bijvoorbeeld ras of godsdienst.⁸⁹ De tiende voorwaarde is dat de *hypothetische executieverjaring naar Nederland nog niet is ingetreden*. In Nederland kunnen sancties namelijk slechts ten uitvoer worden gelegd, indien de executieverjaring nog niet is ingetreden. Dit geldt ook voor de tenuitvoerlegging van de in het buitenland opgelegde sancties. De rechtsvraag die hier dient te worden gesteld is of het recht op executie in Nederland zou zijn verjaard indien het een Nederlandse beslissing betrof. Dit betreft een hypothetische situatie, want de tenuitvoerlegging van een buitenlandse sanctie wordt ontoelaatbaar verklaard indien het recht tot tenuitvoerlegging in Nederland is verjaard.⁹⁰ De elfde voorwaarde is *vervolging in Nederland voor hetzelfde delict*. Op grond van artikel 7 lid 1 WOTS is de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen ontoelaatbaar, indien ook een vervolging in Nederland loopt voor hetzelfde feit. Volgens de Nederlandse strafprocedure zou een dergelijke buitenlandse veroordeling zelfs tot niet-ontvankelijkheid van het OM kunnen leiden.⁹¹ De twaalfde voorwaarde is het *ne bis in idem beginsel*. Op grond van artikel 7 lid 2 WOTS, kan een buitenlandse rechterlijke beslissing niet ten uitvoer worden gelegd, voor zover een vervolging in Nederland strijdig zou zijn met het bepaalde in artikel 68 WvSr jo. 255 lid 1 WvSv. De veroordeelde mag niet tweemaal in een strafrechtelijke procedure voor hetzelfde feit worden berecht. De dertiende voorwaarde is dat de buitenlandse rechterlijke beslissing *niet strijdig mag zijn met de Nederlandse openbare orde of de geldende mensenrechten*. Zoals eerder vermeldt kan de buitenlandse rechterlijke beslissing niet worden overgenomen, indien deze in strijd met de Nederlandse beginselen van behoorlijke procesvoering is genomen. Indien een dergelijke beslissing wordt overgenomen, zou het in strijd zijn met de grondbeginselen van de Nederlandse rechtsorde.

⁸⁶ Sanders & Sjöcrona 2008, p. 338.

⁸⁷ < http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_ita_nl.htm > geraadpleegd op 2 april 2012.

⁸⁸ HR 10 juni 2008, *LJN BC8133*, r.o. 4.4, een voorbeeld van een zaak waarin de dubbele strafbaarheid als eis wordt uiteengezet.

⁸⁹ Artikel 5 WOTS.

⁹⁰ Sanders & Sjöcrona 2008, p. 340.

⁹¹ Artikel 68 lid 2 WvSr.

Een voorbeeld hiervan is wanneer een veroordeelde wordt mishandeld om tot bewijsmateriaal te komen.⁹² Dit kan uiteraard ook strijdig worden geacht met artikel 3 EVRM.

§ 2.7 Nieuwe Europese ontwikkelingen inzake de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

Binnen de EU zijn een aantal kaderbesluiten aangenomen inzake de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen.⁹³ Voor de kaderbesluiten die de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties regelen, is in Nederland gekozen om een nieuwe wet te maken in plaats van deze te implementeren in de bestaande wetgeving. Op dit moment ligt er dan ook een wetsvoorstel inzake de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties. Dit wetsvoorstel bevindt zich momenteel in de vierde fase, aangezien de Tweede Kamer het wetsvoorstel heeft aangenomen. Het wetsvoorstel is nu ingediend bij de Eerste Kamer voor schriftelijke behandeling. In hoofdstuk 4 wordt dit wetsvoorstel uiteengezet en vergeleken met de huidige wet- en regelgeving.

⁹² *Kamerstukken II* 1984/85, 18 129, nr. 6, p. 22.

⁹³ Sanders & Sjöcrona 2010, p. 325.

Hoofdstuk 3 De Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen

Het tweede hoofdstuk bevat een uiteenzetting over wat de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen inhoudt. Daarin staat vermeldt dat executieverdragen gelden tussen Staten voor de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. In Nederland is de regeling van overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in de WOTS opgenomen als uitvoeringswet van deze executieverdragen. In dit hoofdstuk zal de WOTS uiteengezet worden.

§ 3.1 De totstandkoming van de WOTS

De Commissie Partiële Herziening Strafvordering (Commissie Duk) kreeg op 2 juli 1979 het verzoek van de MvJ om een wetgeving te ontwerpen, die voor de uitvoering van een aantal multilaterale executieverdragen zorgt, namelijk het EVT, het EVIG en het Benelux-verdrag inzake de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen (Benelux-verdrag). Deze executieverdragen regelden de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen Staten. De Nederlandse regering wilde deze executieverdragen bekrachtigen, maar eerst diende het naar een Nederlandse uitvoeringswet te worden omgezet.⁹⁴ De Commissie Duk heeft in 1982 het rapport 'Overdracht van de tenuitvoerlegging van strafvonnissen' aan de MvJ aangeboden. Het ontwerp en de MvT van de WOTS, grotendeels gebaseerd op het rapport van de Commissie Duk, werden op 24 oktober 1983 aan de Tweede Kamer aangeboden. De WOTS is vervolgens op 1 januari 1988 in werking getreden.⁹⁵ Sindsdien kunnen buitenlandse rechterlijke beslissingen in Nederland ten uitvoer worden gelegd en Nederlandse rechterlijke beslissingen ter tenuitvoerlegging aan een andere Staat worden overgedragen.⁹⁶ De wetgever koos ervoor om de bepalingen inzake de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen op te nemen in een afzonderlijke wet, de WOTS. Het aantal bepalingen was namelijk te groot om ze in reeds bestaande wetten toe te voegen. Bovendien staat in de MvT van de WOTS expliciet vermeld dat bepalingen van de WOTS niet alleen gelden voor de bovengenoemde executieverdragen, maar ook van meer algemene betekenis dienen. Zoals eerder vermeldt kunnen deze bepalingen bijvoorbeeld dienen als richtsnoer voor onderhandelingen over toekomstige verdragen, die de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen mogelijk maken. Daarnaast geldt de WOTS als uitvoeringswet voor deze executieverdragen.⁹⁷ De WOTS bestaat uit vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk staan de begripsbepalingen en de voorwaarden voor de overname van de tenuitvoerlegging van buitenlandse rechterlijke beslissingen in strafzaken (artikel 1 t/m 7 WOTS). In het tweede hoofdstuk staan de voorlopige maatregelen die getroffen kunnen worden in afwachting van een definitieve beslissing tot tenuitvoerlegging van een buitenlands strafvonnis. Artikel 8 t/m 12 WOTS regelen de voorlopige aanhouding en artikel 13 jo. 13a WOTS heeft betrekking op het instellen van een financieel onderzoek en inbeslagname (artikel 8 t/m 13f WOTS).

⁹⁴ *Kamerstukken II 1984/85*, 18 129, nr. 3, p. 24-25.

⁹⁵ Hierbij kan worden opgemerkt dat in de naam van de WOTS enkel overdracht wordt genoemd, terwijl tevens de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen wordt geregeld.

⁹⁶ Sanders 2004, p. 5-6.

⁹⁷ *Kamerstukken II 1984/85*, 18 129, nr. 3, p. 25.

In het derde hoofdstuk staan de procedures voor de tenuitvoerlegging van buitenlandse strafvonnissen in Nederland (artikel 14 t/m 50 WOTS). In het vierde hoofdstuk staat de overdracht van de tenuitvoerlegging van Nederlandse rechterlijke beslissingen in het buitenland (artikel 51 t/m 59 WOTS). In het vijfde en tevens het laatste hoofdstuk staan de slotbepalingen (artikel 60 t/m 76 WOTS).

§ 3.2 WOTS procedures

De WOTS is van toepassing op de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tot:

- vrijheidsstraffen
- vermogenssancties
- voorwaardelijke beslissingen
- het toezicht op de naleving van in het buitenland opgelegde voorwaarden
- beslissingen tot ontzegging van een bevoegdheid of ontzetting uit een recht
- verstekvonnissen en
- overname van buitenlandse vonnissen zonder sanctie.

Alvorens kan worden besloten welke procedure krachtens de WOTS van toepassing is, dient te worden gekeken naar de aard van de in het buitenland opgelegde sanctie of de aard van de buitenlandse procedure. In artikel 30 lid 1 sub d WOTS is de rechtsgrondslag voor weigering neergelegd voor gerechtelijke procedures. Er dient echter rekening te worden gehouden met het toepasselijke executieverdrag in verband met de uiteenlopende bepalingen. Voor buitengerechtelijke procedures beslist de MvJ.

§ 3.2.1. Procedure overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

Voor de procedure van de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, maakt de wet een onderscheid tussen verzoeken gedaan door Nederland⁹⁸ en verzoeken tot Nederland gericht.⁹⁹ Het hangt van het geldende verdrag af wie het verzoek tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen mag doen. Op grond van onder andere artikel 4 Benelux-verdrag en artikel 5 EVIG dient het verzoek tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen uit te gaan van de Staat van veroordeling. De reden hiervoor is dat de Staat van veroordeling vrij moet beslissen of zij zelf tot tenuitvoerlegging wil overgaan of dit wil overdragen aan een andere Staat. Op grond van bijvoorbeeld artikel 2 lid 3 VOGP kan het verzoek uitgaan van zowel de Staat van veroordeling als de Staat van tenuitvoerlegging. Indien de overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen zonder verdragsbasis geschiedt, kan het verzoek tevens van zowel de Staat van veroordeling als tenuitvoerlegging uitgaan.¹⁰⁰

Bij de overdracht van de tenuitvoerlegging van Nederlandse rechterlijke beslissingen, heeft het OM een relevante initiatiefnemende en adviserende rol. Het OM is dus belast met de overdracht van de tenuitvoerlegging van een Nederlandse rechterlijke beslissing. Wanneer het OM in het belang van een goede rechtsbedeling noodzakelijk acht dat een

⁹⁸ Artikel 51 t/m 55 WOTS.

⁹⁹ Artikel 56 jo. 57 WOTS.

¹⁰⁰ Sanders 2004, p. 244.

vreemde Staat de Nederlandse rechterlijke beslissing ten uitvoer legt, zal dit worden aangegeven aan de MvJ met een reden omkleed advies.¹⁰¹ De veroordeelde kan ook zelf een formulier verzoeken bij de directeur van de penitentiaire inrichting waarin hij verblijft.¹⁰² Hierin kan hij zijn wens voor overdracht van de tenuitvoerlegging van de Nederlandse rechterlijke beslissing naar de Staat van herkomst of normaal verblijf aan de MvJ kenbaar maken. Het OM ontvangt een kopie van dit formulier. De veroordeelde heeft desondanks niet een afdwingbaar recht op de overbrenging naar de Staat van herkomst of normaal verblijf. De MvJ verzoekt vervolgens het OM een advies uit te brengen over de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing en daarnaast verzoekt hij de relevante stukken, zoals een gewaarmerkt afschrift van het vonnis en de strafbepalingen die aan de veroordeling ten grondslag liggen. Alvorens hij het advies over de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing aan het OM verzoekt, zal de MvJ in bepaalde gevallen de beoogde Staat van tenuitvoerlegging benaderen om na te gaan of een verzoek tot overdracht zinvol is en welke gevolgen het zal hebben. Hierbij kan worden gedacht aan de wijze waarop de Nederlandse rechterlijke beslissing ten uitvoer wordt gelegd, middels de exequaturprocedure of de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging.¹⁰³ Deze procedures zijn exact hetzelfde als de exequaturprocedure of procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging bij de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, genoemd in paragraaf 3.2.2. Indien de MvJ van oordeel is dat er geen weigeringsgronden aanwezig zijn voor de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing, zal die een advies verzoeken van het gerecht dat in de hoogste feitelijke instantie de sanctie heeft opgelegd.¹⁰⁴ Ook verzoekt hij advies van het met de tenuitvoerlegging belaste OM, inzake het belang van een goede rechtsbedeling. Wanneer de MvJ het genoemde advies ontvangt, geeft hij aan gevolg te geven aan het uitgebrachte advies. Hij informeert onmiddellijk het Hof en het OM over zijn beslissing.¹⁰⁵ Overdracht van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing, afhankelijk van de procedure, duurt gemiddeld 6 tot 20 maanden.¹⁰⁶ Ten slotte dient ook aan de voorwaarden voor overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen te worden voldaan, genoemd in paragraaf 2.4, alvorens de overbrenging van de veroordeelde kan geschieden.

§ 3.2.2 Procedures overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

Zoals in paragraaf 2.5 reeds is vermeld, zijn drie verschillende procedures mogelijk voor de overname van rechterlijke beslissingen. Hieronder zal de exequaturprocedure versus de relevantste buitengerechtelijke procedure, de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging, worden uiteengezet.

*De exequaturprocedure*¹⁰⁷: in Nederland kunnen in beginsel alleen rechterlijke beslissingen, gewezen door Nederlandse rechters, ten uitvoer worden gelegd. Een buitenlandse rechterlijke beslissing kan dus niet zomaar ten uitvoer worden gelegd.

¹⁰¹ Artikel 51 WOTS.

¹⁰² Of de raadsman van de veroordeelde kan dit verzoek ook doen.

¹⁰³ Sanders 2004, p. 254.

¹⁰⁴ Artikel 56 WOTS.

¹⁰⁵ Artikel 57 WOTS.

¹⁰⁶ <<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/richtlijnen/2012/02/10/procedure-wots-en-wets.html>> geraadpleegd op 1 april 2012.

¹⁰⁷ Rb. Rotterdam 13 oktober 2010, LJN BO0296, een voorbeeld van een exequaturprocedure.

Hiervoor dient de tenuitvoerlegging van een buitenlandse rechterlijke beslissing middels de exequaturprocedure te worden gerealiseerd (ook wel omzettingsprocedure genoemd).¹⁰⁸ De term *exequatur* betekend verlof tot tenuitvoerlegging door een Nederlandse rechterlijke instantie van een buitenlandse rechterlijke beslissing. De procedure die hierbij gepaard gaat bij de rechtbank heet exequaturprocedure. Deze procedure bestaat uit twee fasen. In de eerste fase doet de exequaturrechter onderzoek naar de toelaatbaarheid van de tenuitvoerlegging van de buitenlandse rechterlijke beslissing in Nederland. Hierbij wordt de identiteit van de veroordeelde, de ontvankelijkheid van de OvJ, de mogelijkheid van de tenuitvoerlegging in Nederland van de in het buitenland gewezen rechterlijke beslissing en de feiten en omstandigheden die voor haar beslissing van belang zijn getoetst.¹⁰⁹ Bij het laatst genoemde kan onder andere worden gedacht aan voorlichting van de reclassering of van andere deskundigen over de sociale achtergrond en de veroordeelde zelf.¹¹⁰ Verder onderzoekt de rechtbank in deze fase of de tenuitvoerlegging van de buitenlandse rechterlijke beslissing juridisch mogelijk is op grond van de verdrags- en wetsbepalingen.¹¹¹ De exequaturrechter heeft enkel de bevoegdheid om de *mogelijkheid* van de tenuitvoerlegging van de in het buitenland gewezen vonnis te onderzoeken, oftewel marginaal toetsen.¹¹² Een marginale toetsing houdt in dat de rechter niet de genomen beslissing beoordeelt, maar hoe deze beslissing tot stand is gekomen. De rechtbank zal hierbij nagaan of er sprake is van weigeringsgronden en of er is voldaan aan de voorwaarden¹¹³ van zowel de executieverdragen als van de WOTS.¹¹⁴ Wanneer de exequaturrechter het vonnis toelaatbaar verklaart en verlof verleent aan de tenuitvoerlegging, dan volgt de tweede fase. In de tweede fase zal de rechter de in het buitenland opgelegde sanctie, met inachtneming van de toepasselijke verdragsbepalingen, omzetten naar een sanctie naar Nederlandse maatstaven.¹¹⁵ Hierbij wordt gekeken welke sanctie naar Nederlandse maatstaven passend is voor het gepleegde feit.¹¹⁶ Bij het vervangen van een sanctie of maatregel die naar Nederlandse maatstaven en opvattingen wordt beantwoord, mag de duur of omvang van de buitenlandse sanctie niet worden overschreden. De Nederlandse rechter dient verder rekening te houden met internationale gevoeligheden¹¹⁷, zoals de verschillende strafmaten voor dezelfde feiten, maar heeft daarbij wel de vrijheid om sanctie op te leggen die hem rechtmatig en doelmatig lijken.¹¹⁸

¹⁰⁸ Sanders 2004, p. 46.

¹⁰⁹ Artikel 28 lid 1 WOTS.

¹¹⁰ *Kamerstukken II* 1984/85, 18 129, nr. 3, p. 44.

¹¹¹ Sanders 2004, p. 53.

¹¹² HR 1 juli 2008, *LJN* BA7927 r.o. 3.2, voorbeeld waarin wordt benadrukt dat er geen inhoudelijke beoordeling van de zaak kan geschieden.

¹¹³ Hoofdstuk 2 §2.6

¹¹⁴ Artikel 30 lid 1 WOTS.

¹¹⁵ Artikel 28 jo. 30 t/m 31a WOTS.

¹¹⁶ HR 13 januari 2009, *LJN* BG9602, voorbeeld waarin de Nederlandse rechter een Duitse rechterlijke beslissing omzet naar wat Nederlandse maatstaven gebruikelijk is voor de begane feiten.

¹¹⁷ HR 18 mei 2004, *LJN* AO6410, HR 14 februari 2006, *LJN* AU8299, Rb. Amsterdam 20 december 2011, *LJN* BV1062, zijn voorbeelden van zaken die bevestigen dat de rechter altijd rekening dient te houden met internationale gevoeligheden.

¹¹⁸ Sanders & Sjöcrona 2008, p.329-330.

Buitengerechtelijke procedures: hieronder vallen de volgende drie procedures: de onmiddellijke tenuitvoerlegging, tenuitvoerlegging geldboeten en tenuitvoerlegging toezicht op naleving van voorwaarden.

De onmiddellijke tenuitvoerlegging¹¹⁹: in deze procedure wordt onderzocht of de buitenlandse opgelegde rechterlijke beslissing kan worden voortgezet in Nederland, zonder deze om te zetten naar Nederlandse maatstaven. Deze procedure kan slechts plaatsvinden op aanwijzing van de MvJ. Tegen deze beslissing van de MvJ kan men niet in beroep.¹²⁰

Tenuitvoerlegging geldboeten¹²¹: deze tenuitvoerlegging vindt plaats door een beslissing van de OvJ. De OvJ stelt, op grond van artikel 34 WOTS, een gelegenheid om de veroordeelde te horen. Indien geen weigeringsgronden aanwezig zijn, beslist de OvJ tot tenuitvoerlegging.

Tenuitvoerlegging toezicht op de naleving van voorwaarden¹²²: de beslissing tot tenuitvoerlegging bij het toezicht op de naleving van voorwaarden wordt tevens door de OvJ gemaakt. De in Nederland toepasselijke maatregelen van toezicht mogen niet zwaarder zijn dan die in de Staat van veroordeling. Indien de veroordeelde een ernstige overtreding maakt, wordt dit gemeld aan de MvJ. De Staat van veroordeling mag aan die schending voorwaarden verbinden, de resterende sanctie weer uitvoerbaar verklaren of het recht tot tenuitvoerlegging alsnog uitoefenen.¹²³ De procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging is de meest relevante buitengerechtelijke procedure. In het schema hieronder staan de stappen van de exequaturprocedure versus de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging kort uiteengezet.

Stappen exequaturprocedure	Stappen procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging
De OvJ toetst of de inwilliging van een verzoek tot overdracht van de tenuitvoerlegging met het belang van een goede rechtsbedeling samengaat. Indien hij tot een negatief oordeel komt, zal hij de beslissing van de MvJ verzoeken. (artikel 16 WOTS)	De in het buitenland veroordeelde Nederlander kan een verzoek indienen bij de autoriteiten van de Staat waar hij gevangen zit, waarin hij kenbaar maakt naar Nederland wenst te worden overgebracht om daar de rest van zijn sanctie te ondergaan.
De MvJ draagt binnen twee weken relevante stukken met betrekking tot de executieoverdracht over aan de OvJ. Er zijn geen gevolgen indien deze termijn wordt overschreden. (artikel 18 lid 1 WOTS)	De Staat van veroordeling dient hierover zo spoedig mogelijk de Staat van tenuitvoerlegging te informeren nadat het vonnis onherroepelijk is geworden.
Indien de OvJ tot een positief oordeel komt vordert hij, binnen twee weken na ontvangst van de relevante stukken, verlof tot tenuitvoerlegging van de buitenlandse sanctie bij de rechtbank. In beginsel is de politierechter de bevoegde exequaturrechter. De OvJ kan zijn vordering intrekken zolang het onderzoek loopt. De OvJ brengt de veroordeelde dan in kennis van de intrekking. (artikel 18 jo. 20 lid 1 jo. 30 lid 2 WOTS)	De bevoegde autoriteit van de Staat van veroordeling verzendt een officieel verzoek naar de Nederlandse MvJ voor de overbrenging van een veroordeelde naar Nederland. Het kan blijken dat de Staat van veroordeling expliciet de voorwaarde stelt, dat enkel wordt ingestemd met de overbrenging mits Nederland het vonnis onmiddellijk ten uitvoer legt. ¹²⁴
De behandeling wordt zo snel mogelijk gestart bij de rechtbank na ontvangst van de vordering. De griffier van de rechtbank deelt onmiddellijk het tijdstip van	Indien deze situatie blijkt, stuurt de Nederlandse MvJ een kopie van het verzoek aan de bijzondere kamer van het Gerechtshof te Arnhem om advies in te winnen over de

¹¹⁹ Artikel 43 WOTS.

¹²⁰ Artikel 43 lid 1 WOTS.

¹²¹ Artikel 34 t/m 37 WOTS.

¹²² Artikel 38 t/m 42 WOTS.

¹²³ Sanders & Sjöcrona 2008, p. 333.

¹²⁴ Rb. Utrecht, 25 februari 2010, LJN BM8659, voorbeeld waarin de Staat van veroordeling niet instemt met een exequaturprocedure, dus enkel overname kan plaatsvinden middels een procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging.

behandeling mede aan de OvJ en veroordeelde. De veroordeelde wordt gewezen op zijn recht op een raadsman (indien hij deze nog niet heeft) en op het recht op inzage van de processtukken. (<i>artikel 24 jo. 25 WOTS</i>)	toepassing van de onmiddellijke tenuitvoerlegging. Volgens de regering mag men het Gerechtshof deskundig achten om over dit verzoek te adviseren. ¹²⁵
Zowel de OvJ als de veroordeelde zijn bevoegd ten behoeve van het onderzoek getuigen en deskundigen op te roepen. (<i>artikel 26 WOTS</i>)	Het Gerechtshof kan tot een positief advies komen wanneer ze de in haar bezit zijnde stukken onderzoekt en voldaan is aan de voorwaarden voor de toepassing van de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging. Het gaat hier zowel om wettelijke voorwaarden als om een aantal voorwaarden opgenomen in de MvT van de WOTS.
Na aanvang van de zaak kan de rechtbank op vordering van de OvJ ter terechtzitting de gevangenneming van de veroordeelde bevelen. (<i>artikel 29 WOTS</i>)	
De procedure van de zaak is openbaar, tenzij de veroordeelde om gewichtige redenen verzoekt tot een gesloten zitting. (<i>artikel 27 WOTS</i>)	Ten eerste dient getoetst te worden aan artikel 43 lid 2 WOTS. Deze voorwaarde geldt specifiek voor de onmiddellijke tenuitvoerlegging. Dit betreft de instemming van de veroordeelde, welke van belang is aangezien de onmiddellijke tenuitvoerlegging nadelig kan uitpakken vergeleken met de exequaturprocedure (omzetting naar Nederlandse strafmaat kan voordelig zijn voor de veroordeelde). De overige wettelijke voorwaarden zijn te vinden in artikel 4 t/m 7 WOTS. Deze voorwaarden betreffen de materiële voorwaarden voor de overname van buitenlandse rechterlijke beslissingen. Indien aan één van deze voorwaarden niet wordt voldaan, zal de MvJ het verzoek, alvorens advies in te winnen bij het Gerechtshof, afwijzen.
Tijdens deze procedure dient de rechtbank te onderzoeken of er ernstige bezwaren zijn tegen de positieve erkenning van het buitenlandse strafvonnis. Wanneer er bezwaren zijn, zal de rechtbank geen verlof verlenen tot de tenuitvoerlegging van de buitenlandse sanctie in Nederland. ¹²⁶ Wanneer geen bezwaren zijn, verklaart de rechtbank de tenuitvoerlegging toelaatbaar en legt een sanctie op naar Nederlandse maatstaven. (<i>art. 31 lid 1 WOTS</i>)	
Tegen de uitspraak kan zowel de OvJ als de veroordeelde een beroep in cassatie instellen. (<i>artikel 32 WOTS</i>)	De voorwaarden genoemd in de MvT van de WOTS, houdt onder andere in dat het Gerechtshof zal beoordelen of er twijfel bestaat over de toerkenbaarheid van het door de veroordeelde gepleegde strafbare feit. ¹²⁷ Verder kijkt het Gerechtshof of de duur van de vrijheidsbenemende sanctie niet volstrekt buitensporig is in verhouding tot hetgeen naar Nederlandse maatstaven als passend wordt beschouwd (het gaat dus om marginale toetsing ¹²⁸). ¹²⁹ Bij de HR ¹³⁰ is bevestigd dat de MvJ over een beleidsvrijheid beschikt bij de beslissing op het verzoek tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en het gebruik daarvan slechts marginaal getoetst kan worden door de rechter. Verder kan het Gerechtshof voorstellen doen met betrekking tot plaatsing van de veroordeelde in bepaalde inrichtingen in Nederland. ¹³¹ Er wordt dus gekeken of er sprake is van dubbele strafbaarheid en of de strafmaat buitenproportioneel is ten opzichte van Nederlandse maatstaven.
	Nadat het Gerechtshof advies heeft uitgebracht, zal de MvJ beslissen over het gevolg van het verzoek. Indien hij positief beslist na het advies, geeft hij de aanwijzing dat de in het buitenland opgelegde sanctie ten uitvoer wordt gelegd. ¹³²
	De MvJ kan, ondanks een positief advies, negatief beslissen en het verzoek afwijzen. Wanneer het Gerechtshof echter een negatief advies uitbrengt, is de MvJ daaraan gebonden. ¹³³

Exequaturprocedure versus de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging

¹²⁵ *Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 3, p. 37.*

¹²⁶ Sanders 2004, p. 48.

¹²⁷ *Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 3, p. 36.*

¹²⁸ *Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 3, p. 48.*

¹²⁹ *Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 3, p. 37.*

¹³⁰ HR 11 maart 2011, *LJN BO9630*

¹³¹ *Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 3, p. 48.*

¹³² Artikel 43 WOTS.

¹³³ *Kamerstukken II 1984/85, 18 129, nr. 6, p. 12.*

*Overname verstekvonnissen*¹³⁴: bij de overname van een verstekvonnis kan ervan uit worden gegaan dat de veroordeelde geen instemming geeft voor het vonnis, dus ook geen instemming geeft voor de overname van de tenuitvoerlegging van het verstekvonnis. Het is echter mogelijk dat de tenuitvoerlegging alsnog zonder instemming wordt overgenomen, indien de veroordeelde zich hieraan heeft onttrokken door te vluchten naar de aangezochte Staat voordat hij de veroordeling heeft ondergaan.¹³⁵ De HR heeft in 2007 besloten dat in zulke gevallen de veroordeelde een beroep op de voorzieningen van artikel 45 e.v. WOTS, inzake verstekvonnissen, niet kan worden ontzegd.¹³⁶ De veroordeelde kan wel in verzet tegen het vonnis.¹³⁷

§ 3.3 Doelstelling van de WOTS

De doelstelling van de WOTS is niet gericht om Nederlanders te verwijderen uit slechte detentieomstandigheden in het buitenland en hen in vrijheid te stellen. Het overbrengen van Nederlandse veroordeelden in buitenlandse detentieomstandigheden is dus niet van humanitaire aard. De overbrenging van Nederlandse veroordeelden in buitenlandse detentie is in beginsel gericht op de resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf.¹³⁸ Indien de veroordeelde in het buitenland een resocialisatietraject wil doorlopen, dient hij aannemelijk te maken dat aldaar tevens een dergelijk Nederlands resocialisatietraject beschikbaar is, waarmee de kans op bijvoorbeeld arbeid op de Nederlandse arbeidsmarkt na zijn invrijheidsstelling voldoende is gediend. De Nederlandse overheid gaat er echter vanuit dat voor de Nederlandse veroordeelden in het buitenland geen begeleiding beschikbaar is voor de voorbereiding op de terugkeer in de Nederlandse maatschappij.¹³⁹ Daarom is het doel van de WOTS dat veroordeelden het resocialisatietraject in de Staat van herkomst of normaal verblijf doorlopen. In artikel 2 lid 2 PBW staat dat tijdens de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende maatregelen het doel is om met de veroordeelde te werken aan de voorbereiding van de terugkeer in de Nederlandse maatschappij.¹⁴⁰ De kern van de WOTS, met betrekking tot vrijheidsstraffen, is de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechtelijke beslissingen, met als doel dat de resocialisatie van de overgebrachte veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf kan worden gerealiseerd.¹⁴¹ Dit uitgangspunt staat volgens de MvJ verder niet ter discussie.¹⁴² De voorzieningenrechter in 's-Gravenhage¹⁴³ heeft bovendien gezegd:

“De doelstelling van de WOTS is immers dat de tenuitvoerlegging van straffen, opgelegd aan niet-onderdanen van de vreemde Staat, kunnen worden overgenomen door de Staat van herkomst van de veroordeelde, teneinde de resocialisatie in de maatschappij waarmee de veroordeelde is verbonden, te bevorderen”.

¹³⁴ Artikel 44 t/m 47 WOTS.

¹³⁵ Lensing 2010, §94.1.1.c

¹³⁶ HR 20 november 2007, LJN BA7927.

¹³⁷ Artikel 45 lid 2 WOTS.

¹³⁸ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200, nr. 115, p. 5.

¹³⁹ <<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/straffen-en-maatregelen/vraag-en-antwoord/kan-ik-bij-veroordeling-in-het-buitenland-mijn-straf-uitzitten-in-nederland.html>> geraadpleegd op 5 mei 2012.

¹⁴⁰ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200, nr. 30, p. 2.

¹⁴¹ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200, nr. 115, p.5.

¹⁴² *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200, nr. 30, p. 3.

¹⁴³ Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 15 december 2009, LJN BK7351, r.o. 3.5.

Kortheidshalve is in beginsel de doelstelling van de WOTS de resocialisatie van de veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal realiseren, zodat ze kunnen worden voorbereid op een succesvolle terugkeer in de maatschappij.

§ 3.4 Mogelijkheden om een resocialisatietraject in de Staat van herkomst of normaal verblijf te doorlopen

Uit verschillende oogpunten is bekeken welke mogelijkheden de WOTS creëert om de veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf een resocialisatietraject te laten doorlopen, oftewel stimulerende factoren. Ook is stilgestaan bij factoren die deze mogelijkheid belemmeren.

Allereerst is de overbrenging van veroordeelden naar buitenlandse detentie in beginsel gericht op resocialisatie in de Staat van herkomst of normaal verblijf. Hiervoor is het van belang dat bijvoorbeeld een Nederlandse veroordeelde binding heeft met Nederland. Voldoende binding met Nederland kan blijken wanneer de veroordeelde de Nederlandse nationaliteit bezit en wanneer de aanvrager direct voorafgaand aan zijn veroordeling stond ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Wanneer de veroordeelde een dubbele nationaliteit heeft, prevaleert het Nederlands staatsburgerschap als iemand in Nederland woonachtig is, werkt en familie heeft bij de beoordeling van de WOTS. Wanneer het niet duidelijk blijkt uit het verzoek voor de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing of er sprake is van een binding met Nederland, wordt de reclassering verzocht hier een onderzoek naar te doen. Dit onderzoek duurt ongeveer zes weken.¹⁴⁴ Er is bijvoorbeeld geen sprake van binding met Nederland wanneer de veroordeelde een tamelijk lange tijd weg is uit Nederland. Indien wel sprake is van binding met Nederland, zal de veroordeelde meestal worden overgebracht en zal die in Nederland een resocialisatietraject doorlopen. Doordat de reclassering wordt ingezet om een onderzoek te doen naar de binding met Nederland wanneer dit in beginsel onduidelijk is, kan worden gesteld dat het een manier is om toch een mogelijkheid tot resocialisatie te creëren in de Staat van herkomst of normaal verblijf. Ondanks de onduidelijkheid in het verzoek, wordt een handeling verricht om te verhelderen of Nederland alsnog kan worden aangemerkt als Staat van herkomst of normaal verblijf, zodat de veroordeelde in de juiste Staat kan resocialiseren.

Verder kan de rechtspraak een bijdrage leveren aan de interpretatie van de regels. Zo kan de doelstelling worden behaald doordat rechters bepaalde beslissingen nemen in het belang van de resocialisatie van de veroordeelde. Een voorbeeld hiervan is een rechterlijke beslissing van de Rechtbank 's-Gravenhage.¹⁴⁵ In deze uitspraak ging het om een veroordeelde met de Nederlandse nationaliteit, die daarnaast in bezit was van een Turkse nationaliteit. De veroordeelde had een verzoek ingediend om de opgelegde sanctie uit te mogen zitten in Turkije, omdat zijn familie zich daar bevond.

¹⁴⁴ <<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/richtlijnen/2012/02/10/procedure-wots-en-wets.html>> geraadpleegd op 1 april 2012.

¹⁴⁵ Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 12 maart 2010, LJV BL7895, r.o. 3.4.

De rechter heeft het verzoek afgewezen om de volgende reden:

“Eiser heeft niet aannemelijk gemaakt dat hij een dergelijk Nederlands resocialisatie- en reclasseringsprogramma ook in Turkse detentie kan doorlopen, dan wel dat met een Turks programma de kans van eiser op arbeid op de Nederlandse arbeidsmarkt na zijn invrijheidstelling voldoende is gediend. Dit laatste klemmt te meer daar er een reële mogelijkheid bestaat dat eiser in geval van overbrenging naar Turkije na invrijheidstelling weer zal terugkeren in de Nederlandse samenleving en op de Nederlandse arbeidsmarkt. Eiser bezit immers tevens de Nederlandse nationaliteit en is na zijn invrijheidstelling, gelet op zijn leeftijd, voor zijn levensonderhoud aangewezen op inkomsten uit arbeid.”

Korthedshalve heeft de rechter het verzoek afgewezen, omdat er een reële mogelijkheid bestaat dat de veroordeelde terug zal keren naar Nederland na ommekomst van zijn sanctie. Daardoor is het verstandiger om hem het resocialisatietraject in Nederland te laten doorlopen. Ook wordt in deze uitspraak bevestigd dat bij een dubbele nationaliteit het Nederlands staatsburgerschap prevaleert bij de beoordeling van een WOTS zaak.

Ondanks de bovengenoemde factoren die de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf creëren, zijn er ook factoren die deze mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf belemmeren. In een andere uitspraak van de rechtbank 's-Gravenhage¹⁴⁶ heeft de MvJ een verzoek tot overname van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing van de veroordeelde met Nederlandse nationaliteit afgewezen. De motivering van de MvJ hiervoor was dat in 1998 reeds een verzoek van deze veroordeelde was goedgekeurd voor de overname van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing uit Portugal in het kader van de WOTS. Volgens de MvJ is het zijn beleid dat slechts eenmaal met een overbrenging wordt ingestemd, tenzij er zeer bijzondere omstandigheden zijn, die in dit geval door eiser niet zijn gesteld.¹⁴⁷ De eiser voert hierover het volgende aan:

“Uitgangspunt van het VOGP en de WOTS is immers dat veroordeelden zich resocialiseren in het land van herkomst. De Minister doet voorkomen alsof het VOGP en de WOTS die kans eenmaal toestaan op grond van die doelstelling. Hiermee handelt gedaagde echter in strijd met dit verdrag en deze wet.”¹⁴⁸

Het aangevoerde door de eiser is correct uit hoofde van de gestelde doelstelling van de WOTS. De rechter heeft echter de vordering van de eiser verworpen. Het uitgangspunt bij de beoordeling was de beleidsvrijheid van de MvJ. De aangezochte staat is namelijk niet verplicht om gevolg te geven aan een verzoek tot overname van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing. Bovendien is vastgesteld dat een veroordeelde niet voor een tweede keer, zonder bijzondere omstandigheden, in aanmerking komt voor overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen door Nederland. De reden hiervoor is om neveneffecten te voorkomen.¹⁴⁹ Kort gezegd heeft de rechter besloten dat de beslissing van de MvJ rechtmatig is, omdat uit zijn verweer blijkt dat het WOTS beleid niet

¹⁴⁶ Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 18 oktober 2005, LJN AU4446.

¹⁴⁷ Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 18 oktober 2005, LJN AU4446, r.o. 1.6.

¹⁴⁸ Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 18 oktober 2005, LJN AU4446, r.o. 2.

¹⁴⁹ Kamerstukken II 2007/08, 31 200, nr. 30, p. 5.

een tweede keer wordt toegepast.¹⁵⁰ In deze uitspraak wordt het creëren van de mogelijkheid tot resocialisatie in de Staat van herkomst of normaal verblijf nagelaten, omdat de veroordeelde die een binding heeft met Nederland, zijn sanctie niet in Nederland mag ondergaan. De doelstelling van de WOTS, namelijk de resocialisatie van de veroordeelde, staat hier dus niet centraal. In de brief van de MvJ aan de Voorzitter van de Tweede Kamer staat dat de veroordeelde de tweede keer niet zonder bijzondere omstandigheden in aanmerking komt voor de overname van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing door Nederland. Dit lijkt tegenstrijdig, omdat de MvJ in dezelfde brief aan de Voorzitter heeft besloten dat de resocialisatie van de veroordeelde te allen tijde centraal dient te staan.¹⁵¹

Wat ook de mogelijkheid tot resocialisatie in de Staat van herkomst of normaal verblijf kan belemmeren, is de onbegrensde behandeltermijn van verzoeken tot overdracht of overname. Een procedure kan gemiddeld 20 maanden duren, aangezien geen maximale termijn is gesteld voor de behandeling van verzoeken.¹⁵² Voor dit onderzoek is een gesprek geweest met mr. R. Bom, advocaat bij BomSchoenmakers advocaten.¹⁵³ Hij behandelt momenteel een WOTS zaak dat van lange duur is. De betreffende WOTS zaak is uiteindelijk tot de HR behandeld, omdat de rechter geen rekening had gehouden met verzwarende omstandigheden voor zijn cliënt bij het omzetten van de sanctie naar Nederlandse maatstaven. De HR heeft de uitspraak van de rechter vernietigd en de zaak terugverwezen naar de rechtbank Breda.¹⁵⁴ Ondanks de uitspraak van de HR had de rechter bij zijn tweede uitspraak opnieuw geen rekening gehouden met verzwarende omstandigheden. Hiervoor wordt weer een rechtsmiddel ingesteld, wat tot gevolg heeft dat de zaak van nog langere duur wordt. Doordat de behandeling van WOTS zaken onbegrensd is, belemmert het de mogelijkheid tot tijdige resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf.

Kortheidshalve is de resocialisatie van de veroordeelde het doel van de WOTS. Middels de WOTS worden mogelijkheden om dit doel te behalen in de Staat van herkomst of normaal verblijf wel enigszins gecreëerd, maar er zijn ook factoren die deze mogelijkheid om het doel te behalen belemmeren. De resocialisatie van veroordeelden staat dus niet te allen tijde centraal zoals de wetgever bedoeld heeft.

¹⁵⁰ Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 18 oktober 2005, *LJN* AU4446, r.o. 3.5.

¹⁵¹ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200, nr. 30, p. 2.

¹⁵² <<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/richtlijnen/2012/02/10/procedure-wots-en-wets.html>> geraadpleegd op 1 april 2012.

¹⁵³ Zie het interview met mr. R.Bom in bijlage 1.

¹⁵⁴ HR 14 september 2010, *LJN* BM4453.

Hoofdstuk 4 De Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties

In de WOTS zijn bepalingen opgenomen inzake de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Wanneer er sprake is van geldelijke sancties of confiscatiebeslissingen, wordt de overdracht van de tenuitvoerlegging daarvan tussen de EU-lidstaten geregeld in de Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging strafrechtelijke sancties 2008. Voor de kaderbesluiten 909 en 947 is er niet voor gekozen om de bepalingen te implementeren in de huidige wet- en regelgeving, maar om een nieuwe wet op te stellen: de WETS. In dit hoofdstuk zal de WETS uiteengezet en nader toegelicht worden.

§ 4.1 Totstandkoming van de WETS

De versterking van de strafrechtelijke samenwerking binnen de EU is in de afgelopen tien jaar van groter belang geworden. Door de interne markt van de EU is er een toename van het grensoverschrijdend handelsverkeer. De toename van grensoverschrijdende activiteiten is positief voor onder andere de welvaart, maar het brengt ook negatieve gevolgen met zich mee, zoals grensoverschrijdende criminaliteit. Hierdoor is strafrechtelijke handhaving door individuele EU-lidstaten niet meer voldoende en is samenwerking tussen alle EU-lidstaten op strafrechtelijk gebied gewenst. Samenwerking tussen de EU-lidstaten is noodzakelijk bij de opsporing en vervolging van strafbare feiten, maar ook bij de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen zodat de veroordeelden in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf kunnen worden voorbereid op de terugkeer in de maatschappij.

Het wetsvoorstel WETS strekt tot de implementatie van drie kaderbesluiten, namelijk 2008/909/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnissen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie (*PbEU L 327*) (kaderbesluit 909), 2008/947/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen (*PbEU L 337*) (kaderbesluit 947) en 2009/299/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 26 februari 2009 tot wijziging van kaderbesluit 2002/584/JBZ, kaderbesluit 2005/214/JBZ, kaderbesluit 2006/783/JBZ, kaderbesluit 2008/909/JBZ en kaderbesluit 2008/947/JBZ en tot versterking van de procedurele rechten van personen, tot bevordering van de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen gegeven ten aanzien van personen die niet verschenen zijn tijdens het proces (*PbEU L 81*) (kaderbesluit 299).

De kaderbesluiten 909 en 947 doelen op de strafrechtelijke samenwerking tussen de EU-lidstaten op het terrein van de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen, voorwaardelijke en alternatieve sancties. Deze samenwerking wordt hiermee versterkt en vergemakkelijkt.

Volgens de MvT van de WETS bevatten de kaderbesluiten 909 en 947 de volgende regeling¹⁵⁵:

*“Een strafrechtelijk vonnis waarbij een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende sanctie is opgelegd in een lidstaat van de Europese Unie, kan aan een andere lidstaat van de Europese Unie worden gezonden, indien de veroordeelde onderdaan is van die andere lidstaat en/of aldaar zijn vaste woon- of verblijfplaats heeft. Ontvangt een lidstaat een dergelijk vonnis, dan is deze in beginsel gehouden het vonnis overeenkomstig de bepalingen van de kaderbesluiten te erkennen en de opgelegde sanctie ten uitvoer te leggen. De wijze van tenuitvoerlegging geschiedt volgens het recht van de lidstaat waar de tenuitvoerlegging plaatsvindt.”*¹⁵⁶

Kaderbesluit 299 wijzigt artikel 9 lid 1 van kaderbesluiten 909 en artikel 11 lid 1 van kaderbesluit 947. Deze wijzigingen zijn in het wetsvoorstel van de WETS verwerkt. Met de onderhavige kaderbesluiten wordt de regelgeving van de EU-lidstaten, met betrekking tot de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, gecompleteerd en bestrijken zij in beginsel het gehele terrein van de tenuitvoerlegging van sancties.¹⁵⁷ Voorts is harmonisatie op het strafrechtelijk gebied wenselijk om een goede werking van het uitgangspunt van de wederzijdse erkenning te creëren, ondanks het feit dat de EU-lidstaten verschillende rechtssystemen hanteren.¹⁵⁸ Het beginsel van wederzijdse erkenning levert namelijk een snelle en efficiënte vorm van samenwerking op tussen de EU-lidstaten vergeleken met de traditionele rechtshulp, waardoor de toepassing ervan ook wenselijk is voor de WETS.¹⁵⁹ In dit onderzoek staat de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelde centraal, waardoor voornamelijk kaderbesluit 909 van belang is doordat deze over de vrijheidsbenemende sancties gaat. Over kaderbesluit 947 zal enkel een korte toelichting worden gegeven, omdat het niet binnen het toepassingsbereik van dit onderzoek valt.

§ 4.1.1 Het beginsel van wederzijdse erkenning

Het uitgangspunt van het beginsel van wederzijdse erkenning is dat de EU-lidstaten een zodanig vertrouwen hebben in elkaars rechtssysteem en autoriteiten, dat een buitenlands bevel of vonnis in beginsel als gelijkwaardig moet worden beschouwd aan een nationaal uitgevaardigd bevel of vonnis.¹⁶⁰ Daarom dient een rechterlijke beslissing die is genomen in een andere EU-lidstaat verplicht te worden erkend en de tenuitvoerlegging van de betreffende beslissing dient hetzelfde te geschieden als een beslissing genomen door de nationale autoriteiten. Hierdoor krijgt de rechterlijke beslissing van de EU-lidstaat van veroordeling tevens rechtskracht in de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging. Het wederzijds vertrouwen is hierbij van belang, want de EU-lidstaten dienen erop te vertrouwen dat het rechtssysteem in andere EU-lidstaten betrouwbaar is en de rechtsregels adequaat worden toegepast.

¹⁵⁵ Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 2.

¹⁵⁶ Artikel 299 VWEU

¹⁵⁷ Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 3.

¹⁵⁸ Sanders 2004, p. 227.

¹⁵⁹ Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 3.

¹⁶⁰ Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 3.

De EU-lidstaat van tenuitvoerlegging heeft door de wederzijdse erkenning echter weinig ruimte om de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing uit de EU-lidstaat van veroordeling te weigeren.¹⁶¹

§ 4.2 Het kaderbesluit 909

Het kaderbesluit 909 treedt binnen de EU op in plaats van het VOGP en de WOTS die de overdracht en overname van vrijheidsbenemende sancties regelen. De doelstelling van het kaderbesluit 909 komt overigens overeen met de doelstelling van het VOGP en de WOTS.¹⁶² De belangrijkste aspecten uit het kaderbesluit 909 worden hieronder nader toegelicht.

§ 4.2.1 De verplichting tot erkenning en tenuitvoerlegging

Het uitgangspunt van het kaderbesluit 909 is een verplichting om de buitenlandse rechterlijke beslissing en de bijbehorende sanctie te erkennen. Dit geldt voor zowel onderdanen die in de EU-lidstaat van hun nationaliteit wonen als onderdanen die hun verblijfsrecht in de EU-lidstaat van veroordeling verliezen door het in aanraking komen met justitie.¹⁶³ De GBA wordt bijvoorbeeld geraadpleegd om te achterhalen of het een Nederlandse onderdaan betreft die tevens in Nederland verblijft. Deze twee vereisen (woonplaats en nationaliteit) zijn logisch gelet op de doelstelling van de resocialisatie van de veroordeelde in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf. Wanneer een Nederlander in een andere EU-lidstaat een bestaan heeft opgebouwd, zal hij daar zijn leven voortzetten na ommekomst van zijn sanctie. Het is dan logisch dat hij in die EU-lidstaat resocialiseert om succesvol terug te keren in die maatschappij. Indien hij zijn sanctie alsnog in Nederland zou moeten ondergaan zou dat het resocialisatiebelang niet ten goede komen, omdat hij na zijn sanctie alsnog zal terugkeren in de EU-lidstaat waar hij een bestaan heeft opgebouwd.¹⁶⁴ Ook is het mogelijk dat een Nederlander die niet in Nederland is gevestigd, verzoekt om alsnog zijn sanctie in Nederland te mogen ondergaan. Indien er voldoende binding met Nederland kan worden aangetoond zal daarmee worden ingestemd, omdat het dan een bijdrage kan leveren aan zijn resocialisatie. Om deze binding vast te stellen, wordt gekeken naar waar de veroordeelde feitelijk woonachtig is (GBA) en hoe lang. Ook wordt onder andere gekeken naar waar hij arbeid verricht en waar zijn gezin verblijft.¹⁶⁵ Indien deze binding met Nederland niet kan worden aangetoond, komt de veroordeelde niet in aanmerking voor de overbrenging van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissingen, want daar is het resocialisatiebelang niet mee gediend.¹⁶⁶ Nederland zal per situatie een individuele beoordeling geven en beslissen of moet worden ingestemd met de overname van de tenuitvoerlegging van de buitenlandse rechterlijke beslissing.¹⁶⁷ Wanneer sprake is van een eigen onderdaan is de erkenning van de buitenlandse rechterlijke beslissing echter verplicht.

¹⁶¹ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 3.

¹⁶² *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 7.

¹⁶³ Dit zal zich echter niet vaak voordoen, omdat uitzetting van een EU-onderdaan binnen de EU enkel onder strikte voorwaarden mogelijk is: hoofdstuk B 10/7.1 van de Vreemdelingencirculaire 2000 (Vc) jo. artikel 8.22 lid 1 van de Vreemdelingenwet 2000 (Vw).

¹⁶⁴ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 8.

¹⁶⁵ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 8-9.

¹⁶⁶ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 9.

¹⁶⁷ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 9.

In tegenstelling van het kaderbesluit 909 is op grond van het VOGP of de WOTS de erkenning van de buitenlandse rechterlijke beslissing niet verplicht. Zelfs wanneer het een eigen onderdaan betreft, is de Staat niet verplicht om in te stemmen met de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Eerst dient getoetst te worden of wordt voldaan aan de voorwaarden voor overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en of geen sprake is van weigeringsgronden. Daarom is het krachtens het VOGP en de WOTS niet vanzelfsprekend dat de buitenlandse rechterlijke beslissing direct wordt erkend.¹⁶⁸

§ 4.2.2 De instemming van de veroordeelde

De hoofdregel is opgenomen in artikel 6 van kaderbesluit 909, welke stelt dat de instemming van de veroordeelde nodig is voor de overdracht van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing. Deze instemming is in de meeste gevallen echter niet vereist.¹⁶⁹ Volgens staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie ligt het zwaartepunt van de besluitvorming bij de EU-lidstaat van veroordeling.¹⁷⁰ Er zijn in kaderbesluit 909 uitzonderingen op de hoofdregel opgenomen betreffende de instemming van de veroordeelde. De instemming van de veroordeelde is niet vereist, indien¹⁷¹ de veroordeelde onderdaan is van de beoogde EU-lidstaat van tenuitvoerlegging en daar ook woont. Verder is de instemming niet vereist wanneer de veroordeelde na invrijheidsstelling naar de beoogde EU-lidstaat van tenuitvoerlegging kan worden uitgezet als gevolg van een daartoe strekkende (vreemdelingenrechtelijke) beslissing in de EU-lidstaat van veroordeling. Ten slotte is de instemming niet vereist, indien de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing wordt overgedragen aan de Staat waarheen de veroordeelde is gevlucht of teruggekeerd met het oog op de tegen hem in de EU-lidstaat van veroordeling ingestelde strafvervolging of na de uitgesproken veroordeling.

§ 4.2.3 De weigeringsgronden

De hoofdregel bij wederzijdse erkenning is dat er positief beslist moet worden op verzoeken. Er zijn echter wel uitzonderingen op de verplichte erkenning, namelijk de weigeringsgronden. Hierbij kan men denken aan soortgelijke weigeringsgronden die in andere kaderbesluiten inzake de wederzijdse erkenning zijn gesteld. De weigeringsgronden zijn facultatief geformuleerd in het kaderbesluit 909. In het wetsvoorstel van de WETS wordt een onderscheid gemaakt tussen verplichte en facultatieve weigeringsgronden. De verplichte weigeringsgronden zijn gevallen waarin de erkenning van de rechterlijke uitspraak verplicht wordt geweigerd, omdat er strijdigheden worden geconstateerd met het Nederlands recht. Hier kan men denken aan situaties waarin de tenuitvoerlegging in Nederland onmogelijk is wegens onverenigbaarheid met het Nederlands recht, zoals wanneer de veroordeelde de leeftijd van strafrechtelijke aansprakelijkheid nog niet heeft bereikt, de veroordeelde reeds voor dat feit is bestraft of bijvoorbeeld hypothetische executieverjaring. Bij de facultatieve weigeringsgronden gaat het om gevallen waarin er ruimte is om belangen af te wegen per concreet geval die ertoe

¹⁶⁸ Zie hoofdstuk 2.

¹⁶⁹ Artikel 6 lid 1 kaderbesluit 909 (artikel 2:3 c WETS).

¹⁷⁰ Teeven 2012, p. 18.

¹⁷¹ Artikel 6 lid 2 kaderbesluit 909 (artikel 2:5 WETS).

kan leiden dat niet wordt geweigerd.¹⁷² Een belangrijk aspect van de weigeringsgronden is de dubbele strafbaarheid. Het gepleegde feit dient in zowel de Staat van veroordeling als Staat van tenuitvoerlegging strafbaar te zijn en zo niet zal de rechterlijke beslissing niet worden overgenomen. In het kaderbesluit 909 is voorzien in de mogelijkheid om een verklaring af te leggen dat in alle gevallen aan de dubbele strafbaarheid zal worden getoetst. Bij deze vorm van erkenning is naar het oordeel van de regering toetsing aan dubbele strafbaarheid¹⁷³ niet noodzakelijk voor een sluitende samenwerking, omdat de veroordeelde in de EU-lidstaat van veroordeling in de cel zit en zijn sanctie dus niet zal ontlopen als Nederland de erkenning weigert vanwege het ontbreken van strafbaarheid in ons land. Toetsing aan de dubbele strafbaarheid is verder niet verenigbaar met het doel van het kaderbesluit 909, namelijk resocialisatie van de veroordeelde. Resocialisatie is in Nederland slecht te realiseren wanneer een sanctie wordt ondergaan voor iets waarvan de strafbaarheid in ons land niet wordt ingezien. Ten slotte is de toetsing aan dubbele strafbaarheid niet verenigbaar met de openbare orde. Het afschaffen van de toets aan dubbele strafbaarheid zou namelijk betekenen dat een ingrijpende maatregel als een vrijheidsstraf op Nederlands grondgebied ten uitvoer wordt gelegd ten aanzien van gedrag dat in Nederland niet strafbaar is.¹⁷⁴

De wijzigingen vloeien kort gezegd voort uit het feit dat het kaderbesluit 909 wordt ondersteund door het beginsel van wederzijdse erkenning.

§ 4.3 Het kaderbesluit 947

Hieronder zal het kaderbesluit 947 kort worden toegelicht. Aangezien dit kaderbesluit de voorwaardelijke en alternatieve maatregelen betreft, zoals de taakstraf, valt dit niet onder het toepassingsbereik van dit onderzoek. Het kaderbesluit 947 treedt op in plaats van het EVT en streeft ernaar om de EU-onderdaan, die in een vreemde EU-lidstaat wordt vervolgd voor een strafbaar feit, ook een voorwaardelijke of alternatieve sanctie op te kunnen leggen. Er kan niet meer worden afgezien van het opleggen van een voorwaardelijke of alternatieve sanctie, wanneer de veroordeelde geen vaste woon- of verblijfplaats heeft in de EU-lidstaat van veroordeling. Ingevolge het wetsvoorstel van de WETS, kan een voorwaardelijke of alternatieve sanctie aan de verdachte worden opgelegd zonder de verplichting in de EU-lidstaat van veroordeling te blijven. Het kaderbesluit 947 levert op deze wijze een bijdrage aan de resocialisatie van de veroordeelde. Ook draagt kaderbesluit 947 bij aan de bescherming van de maatschappij in het algemeen en slachtoffers in het bijzonder, doordat de veroordeelden aan een proeftijd en voorwaarden kunnen worden gebonden. Hiermee kunnen de factoren die de misdaad veroorzaken worden aangepakt en daarbij wordt langdurig toezicht gehouden op het handelen en nalaten van de veroordeelde in de maatschappij. Daar waar nodig blijkt te zijn kan dan worden ingegrepen.¹⁷⁵ Nederland hanteert als uitgangspunt dat door de erkenning van een buitenlandse rechterlijke uitspraak zo veel mogelijk de volledige bevoegdheid voor de tenuitvoerlegging van de opgelegde maatregel wordt overgenomen. Hiermee wordt zowel het toezicht op de naleving van de verplichtingen van de veroordeelde als het treffen van maatregelen wanneer die verplichtingen worden

¹⁷² *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 10.*

¹⁷³ Artikel 7 lid 4 kaderbesluit 909 (artikel 2:13 lid 1 sub f WETS).

¹⁷⁴ *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 10.*

¹⁷⁵ *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 16.*

nagelaten bedoelt. Op deze wijze wordt getracht verdeeldheid van bevoegdheden van de EU-lidstaat van veroordeling- en tenuitvoerlegging te worden voorkomen met betrekking tot dezelfde rechterlijke beslissing.¹⁷⁶ Wanneer Nederland de EU-lidstaat van veroordeling is, kan de verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging geheel overgedragen worden aan de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging. In de Nederlandse rechterlijke beslissingen wordt namelijk standaard de duur van de vrijheidsstraf die ten uitvoer kan worden gelegd vermeld, wanneer de veroordeelde zijn opgelegde verplichtingen nalaat.¹⁷⁷

§ 4.4 Procedures van de WETS

§4.4.1 Procedure kaderbesluit 909

Het uitgangspunt van het kaderbesluit 909 is dat overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen plaatsvindt middels de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging. Op grond van het kaderbesluit is dus in beginsel niet toegestaan om een sanctie naar nationale maatstaven om te zetten. De mogelijkheden om een sanctie alsnog naar nationale maatstaven om te zetten zijn beperkt tot de gevallen waarin de duur van de opgelegde sanctie het wettelijk maximum voor het desbetreffende feit in de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging overschrijdt. Hierbij kan de sanctie worden bijgesteld naar het maximum dat geldt in de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging. Dit geldt ook voor de gevallen waarin de aard van de opgelegde sanctie onverenigbaar is met het recht van de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging. Hierbij kan de sanctie zodanig worden aangepast dat de tenuitvoerlegging zoveel mogelijk overeenkomt met de reeds opgelegde sanctie.¹⁷⁸ Het is een feit dat meer dan 70% van de Nederlandse veroordeelden in andere EU-lidstaten zijn veroordeeld voor drugsdelicten. In de andere EU-lidstaten zijn de sancties voor drugsdelicten hoger dan in Nederland. Nederland dient dan alsnog die langere sanctie aan te houden, wanneer de tenuitvoerlegging aan Nederland wordt overgedragen. In de MvT van de WETS wordt hierover vermeldt dat een Nederlander de risico's behoort te weten wanneer hij of zij een drugsdelict pleegt.¹⁷⁹ De MvJ is de bevoegde autoriteit in Nederland om te beslissen over de erkenning van zowel inkomende als uitgaande verzoeken tot overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen inzake vrijheidsbenemende sancties.¹⁸⁰ In het kaderbesluit is verder een termijn van maximaal 60 dagen opgenomen voor de beslissing over de erkenning van de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing. Voor de overbrenging van de veroordeelde geldt een termijn van 30 dagen.¹⁸¹ In totaal mag de procedure dus maximaal 90 dagen duren. Slechts in uitzonderlijke gevallen mag de termijn worden overschreden, bijvoorbeeld wanneer de overbrenging niet binnen 30 dagen kan geschieden wegens onvoorzienbare omstandigheden, zoals vertraging bij het vertalen van stukken. In het schema hieronder staan de stappen van de erkenningsprocedure van zowel de overdracht als de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kort uiteengezet.

¹⁷⁶ *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 17-18.*

¹⁷⁷ *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 18.*

¹⁷⁸ *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 11.*

¹⁷⁹ *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 11.*

¹⁸⁰ *Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p.13.*

¹⁸¹ Artikel 15 kaderbesluit 909 (artikel 2:16 WETS).

Stappen erkenningsprocedure bij overdracht	Stappen erkenningsprocedure bij overname
Wanneer Nederland een rechterlijke beslissing wil overdragen aan een andere EU-lidstaat, is de MvJ de bevoegde autoriteit om te beslissen over de toezending ervan. Alvorens de overdracht van de tenuitvoerlegging kan plaatsvinden, moet de MvJ zeker zijn dat de tenuitvoerlegging in de beoogde Staat kan bijdragen aan de resocialisatie van de veroordeelde, artikel 3 lid 2 kaderbesluit 909 (artikel 2:24 WETS).	Het initiatief komt bij dit kaderbesluit niet van de veroordeelde, maar vloeit voort uit de EU-lidstaat van veroordeling waarbij erkenning in beginsel verplicht is. De EU-lidstaat van veroordeling onderzoekt eerst of de veroordeelde een andere EU-onderdaan is. Indien hier sprake van is zal het erkenningsproces worden uiteengezet met Nederland als EU-lidstaat van tenuitvoerlegging. Het is van belang dat de veroordeelde in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf zijn sanctie ondergaat, want op deze wijze krijgt hij de mogelijkheid om te resocialiseren in zijn eigen maatschappij.
Voordat over de toezending van de rechterlijke beslissing aan een andere EU-lidstaat besloten kan worden, dient er te worden getoetst aan voorwaarden (artikel 2:24 WETS). Het voornemen voor de overdracht dient met het OM afgestemd te worden, in verband met het doorkruisen van lopende onderzoeken of vervolgingen.	De procedure start bij ontvangst van de rechterlijke beslissing, verzonden door de bevoegde autoriteit van de EU-lidstaat van veroordeling middels een certificaat, artikel 2 kaderbesluit 909 (artikel 2:2 WETS).
Instemming van de veroordeelde is niet vereist, artikel 6 lid 2 kaderbesluit 909 (artikel 2:26 WETS). De veroordeelde wordt op de hoogte gebracht van het voornemen tot overdracht van tenuitvoerlegging, mits die zich in Nederland bevindt. Indien de veroordeelde hiermee niet akkoord is, kan hij een bezwaarschrift bij het Gerechtshof te Arnhem indienen.¹⁸² De veroordeelde kan zijn mening geven over de overdracht en aan de hand daarvan onderzoekt de MvJ of de andere EU-lidstaat kan bijdragen aan zijn resocialisatie. Het Gerechtshof toetst of de MvJ in redelijkheid tot de beslissing van overdracht is gekomen. Wanneer het Gerechtshof het bezwaarschrift gegrond acht kan de overdracht niet plaatsvinden en zal de sanctie volledig in Nederland ten uitvoer worden gelegd, artikel 6 lid 2 kaderbesluit 909 (artikel 2:27 WETS).¹⁸³	In het certificaat is belangrijke informatie opgenomen over de veroordeelde, het strafbare feit/feiten waarvoor de sanctie is opgelegd, de aard en hoogte van de sanctie, de tijd die de veroordeelde reeds in detentie heeft doorgebracht en over de voorwaardelijke invrijheidsstelling, artikel 4 lid 1 jo. artikel 5 lid 1 en 5 jo. artikel 21 kaderbesluit 909 (2:7 WETS).
De MvJ zendt de rechterlijke uitspraak door middels een ingevulde certificaat, aan de bevoegde autoriteit van de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging. De MvJ stelt de veroordeelde op de hoogte van de beslissing om de rechterlijke uitspraak naar de Staat van tenuitvoerlegging te sturen, artikel 4 lid 1 jo. 5 lid 1 jo. 23 lid 2 kaderbesluit 909 (artikel 2:28 WETS).	De EU-lidstaat van tenuitvoerlegging, in dit geval Nederland, onderzoekt of aan alle voorwaarden van erkenning is voldaan, artikel 4 lid 1 jo. artikel 6 lid 1 kaderbesluit 909 (artikel 2:3 WETS).
Het certificaat kan te allen tijde worden ingetrokken mits de tenuitvoerlegging in de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging nog niet is aangevangen. De reden van intrekking zou kunnen zijn dat een mededeling is ontvangen dat de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging niet de meest geschikte Staat is voor de veroordeelde om te resocialiseren. Indien hier sprake van is, stelt de MvJ de bevoegde autoriteit in de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging op de hoogte, artikel 13 kaderbesluit 909 (artikel 2:30 WETS).	De MvJ kan de bevoegde autoriteit uit de EU-lidstaat van veroordeling een gewaarmerkt afschrift van de rechterlijke beslissing verzoeken, indien er twijfel bestaat over de echtheid. Het moet bovendien zijn vertaald naar de Nederlandse taal, indien de MvJ daarom verzoekt. Indien het certificaat onvolledig is, kan de MvJ om aanvulling verzoeken. Zolang dit niet geschiedt, is de MvJ niet verplicht om een beslissing te nemen over de erkenning. De bevoegde autoriteit van de EU-lidstaat van veroordeling kan informatie verzoeken over de Nederlandse regelgeving betreffende de voorwaardelijke invrijheidsstelling. De MvJ verstrekt deze informatie zo snel mogelijk.
Wanneer de Nederlandse rechterlijke beslissing is erkend door de Staat van tenuitvoerlegging, komt de MvJ met de bevoegde autoriteit het tijdstip overeen waarop de veroordeelde wordt overgebracht naar die EU-lidstaat. Dit tijdstip mag maximaal 30 dagen later liggen dan het erkenningsbesluit, artikel 15 kaderbesluit 909 (artikel 2:31 WETS).	Indien de MvJ van oordeel is dat de veroordeelde naast de banden met Nederland (nationaliteit, woonplaats) tevens banden heeft met andere EU-lidstaten (familie, economische banden), kan hij concluderen dat de resocialisatiedoelstelling wellicht beter in die andere EU-lidstaat gerealiseerd kan worden. Hij stelt die betreffende EU-lidstaat daarvan op de hoogte. Voor de bevoegde autoriteit in de EU-lidstaat van veroordeling kan het een reden zijn om het certificaat in te trekken, maar is daartoe niet verplicht, artikel 4 lid 4 jo. artikel 5 lid 1 jo. artikel 11 jo. artikel 17 lid 3 jo. artikel 23 lid 1 t/m 3 kaderbesluit 909 (artikel 2:8 WETS).
	De MvJ dient zich te houden aan een termijn van 90 dagen om een besluit te nemen over de erkenning van de rechterlijke beslissing. Indien deze termijn wordt overschreden door omstandigheden

¹⁸² Rb. Rotterdam, 31 juli 2007, LJV BB0722, voorbeeld van een zaak waarbij de veroordeelde gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om een bezwaarschrift in te dienen tegen de overdracht.

¹⁸³ Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 14.

	(bijvoorbeeld het laten vertalen van het certificaat), stelt de MvJ de EU-lidstaat van veroordeling daar onmiddellijk van op de hoogte, artikel 11 jo. artikel 12 lid 1 en 2 kaderbesluit 909 (artikel 2:10 WETS).
	De MvJ legt de rechterlijke beslissing voor aan de penitentiaire kamer van het Gerechtshof te Arnhem, indien er niet bij voorbaat een weigeringsgrond bestaat. Het Gerechtshof beoordeelt of weigeringsgronden aanwezig zijn, of er sprake is van dubbele strafbaarheid en of de maximumstraf in het Nederlands recht niet wordt overschreden en dus de sanctie dient te worden aangepast, artikel 8 jo. artikel 17 lid 4 kaderbesluit 909 (artikel 2:11 WETS).
	Op grond van het oordeel van het Gerechtshof neemt de MvJ een beslissing betreffende de erkenning, artikel 8 lid 1 jo. artikel 10 jo. artikel 21 kaderbesluit 909 (artikel 2:12 WETS).

Stappen erkenningsprocedure voor de overdracht en overname

§ 4.4.2 Procedure kaderbesluit 947

Bij het kaderbesluit 947 ligt de bevoegdheid bij het OM om te beslissen over de erkenning van zowel inkomende als uitgaande verzoeken.¹⁸⁴ In het Nederlands strafrecht is namelijk het OM belast met toezicht op de naleving van de door de rechter opgelegde voorwaarden en verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van taakstraffen. Hierdoor is het OM gekozen als bevoegde autoriteit om te beslissen over de erkenning en tenuitvoerlegging van zowel inkomende als uitgaande verzoeken voor overname van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing inzake voorwaardelijke en alternatieve vrijheidsstraffen.¹⁸⁵

§ 4.5 Mogelijke knelpunten van de WETS

Alvorens de mogelijke knelpunten van de WETS uiteen worden gezet, is het van belang om te vermelden dat op 23 april 2012 het kabinet Rutte is gevallen. Dit heeft consequenties voor de behandeling van de wetsvoorstellen in de Eerste en Tweede Kamer. De Eerste en Tweede Kamer hebben op 24 mei 2012 lijsten opgesteld van wetsvoorstellen die zij controversieel verklaren.¹⁸⁶ Als een wetsvoorstel controversieel verklaard wordt, zal deze niet eerder inhoudelijk behandeld worden dan dat de nieuwe Tweede Kamer / het kabinet zitting heeft (dus behandeling start weer na de verkiezingen). Onderwerpen die niet controversieel verklaard worden, worden gewoon parlementair behandeld. Zoals eerder vermeldt ligt de WETS bij de Eerste Kamer voor de schriftelijke behandeling. Bij de Eerste Kamer is niets controversieel verklaard, dus de geplande behandeling zal op 5 juni 2012 plaatsvinden.¹⁸⁷

Op 29 maart 2012 is een plenaire vergadering in de Tweede Kamer gehouden over de WETS.¹⁸⁸ Kamerleden hebben vragen gesteld ter verheldering van het wetsvoorstel. De Kamerleden hebben kritisch bekeken waar knelpunten en problematiek kunnen ontstaan

¹⁸⁴ Artikel 3 lid 1 Kaderbesluit 947 (artikel 3:3 WETS).

¹⁸⁵ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 20.

¹⁸⁶ <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/dossiers/verkiezingen_2012.jsp> geraadpleegd op 17 mei 2012.

¹⁸⁷ Telefonisch gesproken met Fieke Kol, medewerker bij de Eerste Kamer, zie bijlage 3.

¹⁸⁸ Plenaire verslag van 29 maart 2012, bijlage 2.

wanneer de WETS in werking treedt. Staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie heeft daarover een verklaring gegeven. Hieronder zullen de eventuele knelpunten en problematiek met de grootste consequenties uiteengezet worden, wanneer de WETS in werking treedt.

De eis van dubbele strafbaarheid. Mevrouw Gesthuizen van de Socialistische Partij (SP) en de heer Recourt van de Partij van de Arbeid (PvdA) hebben in de eerste termijn van de plenaire vergadering opgemerkt dat de eis van dubbele strafbaarheid zowel een voordeel als nadeel kan zijn voor de veroordeelden. Het is een voordeel dat men in Nederland niet kan worden veroordeeld voor feiten die hier niet strafbaar zijn, zoals euthanasie, abortus of prostitutie. Het is denkbaar dat een Nederlandse onderdaan een feit pleegt in een andere EU-lidstaat en dat daar een sanctie voor wordt opgelegd. Nu geldt de eis van dubbele strafbaarheid, inhoudende dat de buitenlandse rechterlijke beslissing enkel door Nederland wordt overgenomen indien het begane feit ook in Nederland strafbaar is. Er zijn namelijk twee situaties denkbaar waardoor in twijfel wordt getrokken of de doelstelling van de WETS behaald zou kunnen worden met de eis van dubbele strafbaarheid.¹⁸⁹ Ten eerste heeft de heer Van Der Steur van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) tijdens de plenaire vergadering een situatie geschetst die zou kunnen ontstaan, waarbij de eis van dubbele strafbaarheid in twijfel wordt getrokken.¹⁹⁰ Men kan een situatie bedenken waarin een Nederlandse onderdaan is veroordeeld in een andere EU-lidstaat voor een euthanasiezaak. In Nederland is euthanasie legaal en daarom geldt een weigeringsgrond voor overname van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing, omdat er geen sprake is van dubbele strafbaarheid. Euthanasie is in een vreemde EU-lidstaat echter illegaal en valt onder het strafbare feit moord. Omdat moord in Nederland ook strafbaar is, voldoet het gepleegde feit wel aan de eis van de dubbele strafbaarheid. De veroordeelde kan op deze wijze naar Nederland worden overgebracht voor de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing voor een feit dat naar Nederlandse maatstaven niet strafbaar is, maar toch strafbaar wordt omdat het in de andere EU-lidstaat anders wordt gedefinieerd. Dit houdt in dat de Nederlandse veroordeelde een sanctie zou moeten ondergaan voor een zwaar delict als moord, terwijl hij krachtens de Nederlandse wetgeving in beginsel geen strafbaar feit heeft gepleegd.

Ten tweede kan men een situatie bedenken dat de sanctie van de Nederlandse veroordeelde niet wordt overgenomen, omdat niet wordt voldaan aan de eis van dubbele strafbaarheid, zoals veel softdrugzaken. Een consequentie van de eis van dubbele strafbaarheid kan in dit geval zijn dat de veroordeelde geen mogelijkheid krijgt om te resocialiseren in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf. Hierdoor kunnen veroordeelden slechter af zijn dan veroordeelden waarvan de buitenlandse rechterlijke beslissing wel wordt overgenomen. Door het ontbreken van de mogelijkheid van resocialisatie in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf, is het tegenstrijdig met de doelstelling van de WETS.¹⁹¹

De eis van de dubbele strafbaarheid lijkt het grootste knelpunt van de WETS. In de plenaire vergadering is uiteindelijk alsnog besloten dat er geen tenuitvoerlegging van de buitenlandse rechterlijke beslissing zal plaatsvinden in Nederland, zonder te voldoen aan de eis van de dubbele strafbaarheid.¹⁹² Hierover concludeert de staatssecretaris van

¹⁸⁹ Gesthuizen 2012, p. 2 en Recourt 2012, p. 8.

¹⁹⁰ Van Der Steur 2012, p. 6.

¹⁹¹ Teeven 2012, p. 20 en Gesthuizen 2012, p. 20.

¹⁹² Teeven 2012, p. 33.

Veiligheid en Justitie dat het een consequentie is van de WETS die we moeten aanvaarden.¹⁹³

De verplichte procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging. De kaderbesluiten die Nederland in de WETS implementeert, worden niet door alle EU-lidstaten tegelijk geïmplementeerd in de nationale wetgeving. Duitsland zal bijvoorbeeld de kaderbesluiten pas in 2013 implementeren.¹⁹⁴ Daarom zal de WOTS blijven gelden voor de EU-lidstaten die de kaderbesluiten nog niet hebben geïmplementeerd.¹⁹⁵ Het gevolg hiervan is dat in Nederland mogelijk twee overnameprocedures met twee verschillende EU-lidstaten kunnen voorkomen, waarbij verschillende regels gelden (bij de een de WOTS en bij de ander de WETS). Bij de procedure met de EU-lidstaat die de kaderbesluiten al wel heeft geïmplementeerd, geldt de WETS en dus de verplichte procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging. Bij de procedure met de EU-lidstaat die de kaderbesluiten nog niet heeft geïmplementeerd geldt de WOTS en kan de sanctie worden omgezet naar Nederlandse maatstaven. Zoals eerder vermeld, zitten de meeste Nederlandse veroordeelden in het buitenland vast voor drugsdelicten. Daarom gaan we er in dit geval van uit dat de veroordeelden hetzelfde drugsdelict hebben gepleegd. Nederland straft drugsdelicten minder zwaar dan andere EU-lidstaten.¹⁹⁶ Doordat echter bij de overnameprocedure krachtens de WETS de sanctie in beginsel precies hetzelfde moet worden overgenomen als de buitenlandse rechter heeft besloten, kan het zijn dat de sanctie zwaarder is dan de veroordeelde in Nederland opgelegd zou krijgen. Bij de overnameprocedure krachtens de WOTS kan de sanctie wel worden omgezet naar Nederlandse maatstaven, waardoor gesteld kan worden dat het voor dat drugsdelict een lagere sanctie kan betekenen. Dit houdt in dat in Nederland twee veroordeelden voor hetzelfde feit gevangen kunnen zitten, maar dat de sancties qua zwaarte kunnen verschillen wanneer ze uit twee verschillende EU-lidstaten worden overgenomen door Nederland. Het is dan namelijk mogelijk dat de ene overdracht van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen plaatsvindt krachtens de WOTS en de andere overdracht plaatsvindt krachtens de WETS. Dit kan eventueel strijdig zijn met het gelijkheidsbeginsel, omdat de veroordeelden voor hetzelfde feit niet dezelfde sanctie krijgen.

§ 4.6 Doelstelling van de WETS

Het beginsel van wederzijdse erkenning tussen EU-lidstaten levert een snelle en efficiënte vorm van samenwerking op. Het uitgangspunt van het beginsel van wederzijds vertrouwen is dat de EU-lidstaten vertrouwen hebben in elkaars rechtssysteem, zodat een rechterlijke uitspraak van een vreemde EU-lidstaat als gelijkwaardig kan worden beschouwd aan een nationale rechterlijke uitspraak. In de WETS is onder andere kaderbesluit 909 geïmplementeerd. De doelstelling van kaderbesluit 909 strekt ertoe om de resocialisatie te bevorderen van EU-onderdanen die zijn veroordeeld tot een vrijheidsbenemende sanctie of maatregel in een andere EU-lidstaat dan van herkomst of normaal verblijf.¹⁹⁷

¹⁹³ Teeven 2012, p. 19-20

¹⁹⁴ Teeven 2012, p. 24.

¹⁹⁵ Artikel 25 Kaderbesluit 909 (artikel 5:2 WETS).

¹⁹⁶ HR 14 september 2010, *LJN* BM4453, r.o. 2.3.

¹⁹⁷ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 7 en 10 en artikel 3 lid 1 kaderbesluit 909.

Het uitgangspunt bij de WETS in zijn geheel is dat er een verplichting bestaat tot erkenning van een rechterlijke beslissing van een vreemde EU-lidstaat, waardoor de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging sneller en efficiënter uitgevoerd kan worden. Hierdoor moet de veroordeelde zijn sanctie ondergaan in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf. De doelstelling van de WETS in zijn geheel is dat de mogelijkheid tot resocialisatie van veroordeelden in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf wordt bevorderd en dat biedt voordelen. Zo kan recidive worden voorkomen en wordt er een bijdrage geleverd aan het vergroten van de veiligheid van de maatschappij in het algemeen en slachtoffers in het bijzonder.¹⁹⁸

§ 4.7 Mogelijkheden om een resocialisatietraject in de Staat van herkomst of normaal verblijf te doorlopen

Ook voor de WETS is uit verschillende oogpunten bekeken welke mogelijkheden worden gecreëerd om de veroordeelden in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf een resocialisatietraject te laten doorlopen. Ook is stilgestaan bij factoren die deze mogelijkheid belemmeren. Aangezien de WETS nog niet in werking is getreden, kan niet worden onderzocht hoe het in de praktijk aan toe gaat. Wel kan over de theorie van de WETS worden gespeculeerd.

Ten eerste kan worden opgemerkt dat rechterlijke beslissingen verplicht moeten worden erkend, doordat het beginsel van wederzijdse erkenning geldt tussen de EU-lidstaten. Nederland kan geen overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen weigeren van de EU-lidstaat van veroordeling, wanneer de veroordeelde een eigen onderdaan is of een andere binding heeft met Nederland. Door deze verplichte erkenning kan de overdracht of overname niet worden geweigerd voor andere doeleinden, zoals bij de WOTS genoemde bepaling om neveneffecten te voorkomen. De overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kan dus niet worden geweigerd omdat reeds een overdracht of overname krachtens de WETS heeft plaatsgevonden en dit een tweede keer zou zijn. Hiermee wordt zeker gesteld dat de veroordeelde in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf terecht komt waar hij een resocialisatietraject kan doorlopen om een succesvolle terugkeer in de maatschappij te bevorderen. De doelstelling van de WETS kan worden behaald doordat de rechterlijke beslissing verplicht moet worden erkend.

Daarnaast is het mogelijk voor de MvJ van Nederland om de EU-lidstaat van veroordeling op de hoogte te brengen indien er tevens een binding blijkt met de onderhavige EU-lidstaat, bijvoorbeeld door economische- of familiebanden. De EU-lidstaat van veroordeling kan dan het certificaat intrekken, wanneer blijkt dat de resocialisatiedoelstelling beter in de onderhavige EU-lidstaat kan worden gerealiseerd. Zij is daar echter niet toe verplicht en de erkenning kan om deze reden ook niet worden geweigerd.¹⁹⁹ Indien de EU-lidstaat in dit geval beslist het certificaat niet in te trekken, kan de mogelijkheid tot resocialisatie in de EU-lidstaat van normaal verblijf mogelijk worden belemmerd.

¹⁹⁸ *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 3-4.

¹⁹⁹ Artikel 2:8 WETS.

Ten tweede is het een voordeel voor de resocialisatie, dat er een maximale termijn is gesteld van 90 dagen waarin de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen moet plaatsvinden. Hierdoor kan de veroordeelde sneller naar de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf worden overgebracht, waardoor sneller met het resocialisatietraject kan worden gestart. Dit kan de resocialisatie van de veroordeelden bevorderen en daarom kan door de maximale termijn van 90 dagen de doelstelling van de WETS worden gerealiseerd.

Ten derde kan worden opgemerkt dat de instemming van de veroordeelde niet te allen tijde is vereist krachtens de WETS. De veroordeelde kan eventueel zijn mening geven over de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing en aan de hand daarvan zal de MvJ onderzoeken of de andere EU-lidstaat kan bijdragen aan zijn resocialisatie. Het is in beginsel verplicht de overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing te erkennen, maar het moet ook bijdragen aan de resocialisatie van de veroordeelde. Wanneer besloten wordt tot overdracht, zal de veroordeelde op de hoogte worden gebracht. Indien de veroordeelde niet akkoord gaat met de overdracht naar een andere EU-lidstaat kan hij een bezwaarschrift indienen bij het Gerechtshof. Doordat echter niet te allen tijde instemming van de veroordeelde is vereist, kan het voorkomen dat de veroordeelde alsnog ongewenst wordt overgebracht naar een andere EU-lidstaat. De veroordeelde heeft in dat geval bijvoorbeeld de voorkeur om in de EU-lidstaat van veroordeling te blijven, omdat hij daar een bestaan probeert op te bouwen. Als die toch, tegen zijn wil, wordt overgebracht naar de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging kan zijn wil om te resocialiseren ontbreken. Dit kan zijn resocialisatietraject belemmeren wat een niet succesvolle terugkeer in de maatschappij kan betekenen. Wanneer de veroordeelde namelijk wel gemotiveerd meewerkt aan zijn resocialisatie, is de kans groter op een succesvol einde van het resocialisatietraject en dus een succesvolle terugkeer in de maatschappij.²⁰⁰ Mr. R. Bom heeft hierbij aangegeven dat uit zijn ervaring in praktijk blijkt dat de wil van zijn cliënten om te resocialiseren inderdaad belangrijk is om het resocialisatietraject succesvol te kunnen afronden. Hierdoor kan het resocialisatietraject positief uitpakken, omdat de veroordeelde daar dan ook zelf achter staat.

Korthedshalve is het doel van de WETS om de resocialisatie van veroordeelden in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf te bevorderen. Door enkele veranderingen die de WETS meebrengt, zoals verplichte erkenning van rechtelijke beslissingen en maximale termijn, kunnen mogelijkheden worden gecreëerd waardoor het doel behaald kan worden. Ook is er een verandering, namelijk de niet vereiste instemming van de veroordeelde, die het doel eventueel kan belemmeren.

²⁰⁰ Veurink 2009, p. 203.

Hoofdstuk 5 Verschillen tussen de WOTS en de WETS

§ 5.1 De verschillen tussen de huidige wet- en regelgeving en de WETS

Door de kaderbesluiten niet te implementeren in de huidige wet- en regelgeving blijft er een helder onderscheid bestaan tussen de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen met alle Staten buiten de EU en de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechtelijke beslissingen tussen de EU-lidstaten. Hoewel beide vormen van samenwerking overeenkomsten en parallelen vertonen, bestaan er tevens wezenlijke verschillen tussen beide stelsels. Het onderbrengen van verschillende stelsels in verschillende wetten onderstreept het onderscheid tussen beide vormen van samenwerking.²⁰¹ In het schema hieronder staan de algemene verschillen tussen het VOGP, EVT, de WOTS en de WETS kort uiteengezet.

Onderwerp	VOGP / EVT / WOTS	WETS
Rolverdeling tussen betrokken lidstaten	Zowel de Staten als de veroordeelden kunnen overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen verzoeken	EU-lidstaat van veroordeling zendt de EU-lidstaat van tenuitvoerlegging de rechterlijke beslissing met het oog op de erkenning en tenuitvoerlegging daarvan
Verplichting	Geen verplichting tot erkenning, ongeacht of het eigen onderdanen betreft	In beginsel verplicht tot erkenning en tenuitvoerlegging wanneer het eigen onderdanen betreft
Weigeringsgronden	Mogelijkheden om te weigeren zijn in feite onbeperkt	Mogelijkheden om de erkenning te weigeren zijn limitatief vastgelegd (erkenning, tenzij)
Instemming veroordeelde	Instemming van de veroordeelde in meeste voorkomende gevallen vereist	Kaderbesluit 909: instemming in de meest voorkomende gevallen niet vereist; Kaderbesluit 947: bevat geen expliciete bepaling over de instemming van de veroordeelde.
Dubbele strafbaarheid	Dubbele strafbaarheid vereist	Dubbele strafbaarheid beperkt, maar EU-lidstaten kunnen kiezen om deze te behouden
Aanpassing sanctie	De tenuitvoerlegging kan middels twee procedures worden overgenomen, namelijk de exequaturprocedure of procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging	De tenuitvoerlegging geschiedt te allen tijde volgens de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging
Toepasselijk recht op de tenuitvoerlegging	Recht van het land van tenuitvoerlegging	Recht van het land van tenuitvoerlegging, waarbij rekening mag worden gehouden met het tijdstip van voorwaardelijke invrijheidstelling in het land van veroordeling
Termijnen voor behandeling	Geen	Termijnen voor de erkenningsbeslissing (90 dagen) en de overbrenging van veroordeelde (30 dagen)

*De verschillen tussen de kaderbesluiten 909/947 en VOGP/EVT/WOTS schematisch weergegeven*²⁰²

²⁰¹ Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 5.

²⁰² Kamerstukken II 2010/11, 32 885, nr. 3, p. 7.

Ook zijn er specifieke verschillen tussen de WOTS en WETS inzake de stimulerende en belemmerende factoren voor de resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf. Hieronder zullen deze verschillen in een tabel uiteen worden gezet.

Stimulerende factoren WOTS	Belemmerende factoren WOTS
Reclassering inzetten om onderzoek te doen naar de binding met Nederland indien dit onduidelijk blijkt uit het verzoek	De bepaling dat maar één keer van het WOTS beleid gebruik kan worden gemaakt indien het een soortgelijk delict betreft
Rechterlijke beslissingen in het belang van de resocialisatie van veroordeelden	Geen behandeltermijn, waardoor het erg lang kan duren voordat het verzoek in behandeling wordt genomen

Stimulerende en belemmerende factoren WOTS

Stimulerende factoren WETS	Belemmerende factoren WETS
Verplicht erkenning van een verzoek tot overdracht van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing van een eigen onderdaan	Doordat de erkenning verplicht is, kan de wil van de veroordeelde ontbreken indien hij liever in de EU-lidstaat van veroordeling zijn sanctie uitzit.
Behandeltermijn van maximaal 90 dagen voor het behandelen van verzoeken	Geen instemming van de veroordeelde vereist

Stimulerende en belemmerende factoren WETS

§ 5.2 De meerwaarde van de WETS, in vergelijking met de WOTS, in het kader van de resocialisatie van veroordeelden

De WETS brengt een aantal veranderingen met zich mee. Een aantal van deze veranderingen zouden, theoretisch gezien, een meerwaarde kunnen zijn voor de mogelijkheden voor de veroordeelden om te resocialiseren in de Staat van herkomst of normaal verblijf.

De verplichte erkenning van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Krachtens de WOTS bestaat er geen verplichting om een verzoek te accepteren voor overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen van een veroordeelde. Uit een uitspraak van de voorzieningenrechter te 's-Gravenhage²⁰³ is gebleken dat zelfs geen verplichting bestaat voor de overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen van eigen onderdanen, wanneer voor de tweede keer gebruik wordt gemaakt van het WOTS beleid. Zoals in paragraaf 4.6 uiteen is gezet, is krachtens de WETS de erkenning van de rechterlijke uitspraak wel verplicht wanneer het een onderdaan van de eigen EU-lidstaat betreft. Hierdoor kan het in principe niet voorkomen dat een veroordeelde naar de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf wenst overgebracht te worden, maar het niet mogelijk is door andere bepalingen die niet de resocialisatie van de veroordeelde tot doel hebben, zoals in 's-Gravenhage het geval was. Daarom zou deze verandering die de WETS meebrengt, de verplichte erkenning van de rechterlijke uitspraken, een meerwaarde kunnen zijn in het kader van de resocialisatie van de veroordeelde in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf.

²⁰³ Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 18 oktober 2005, LJN AU4446.

De maximale termijn van 90 dagen. In de WOTS staat geen termijn geregeld om de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen te voldoen. Afhankelijk van de procedure, duurt de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen gemiddeld 6 tot 20 maanden (is +/- 600 dagen). Dit kan de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf vertragen. Een meerwaarde die de WETS met zich meebrengt is de termijn van maximaal 90 dagen, waarin de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen moet plaatsvinden. De veroordeelde kan hierdoor sneller worden overgebracht naar de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf en daar een resocialisatietraject starten.

De veranderingen die de WETS meebrengt kunnen dus wel een meerwaarde zijn, ten opzichte van de WOTS, wanneer het de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf betreft.

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken aan de hand van de bevindingen in het onderzoek. Doordat de deelvragen in de voorgaande hoofdstukken zijn beantwoord, is het mogelijk om de centrale vraag te beantwoorden: *‘In hoeverre draagt de WETS, in vergelijking met de WOTS, bij aan resocialisatie van veroordeelden?’* Ten slotte zullen aanbevelingen aan het EV worden gedaan.

§ 6.1 Conclusies

Wat houden de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in?

De overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen zijn gericht op de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing in een andere Staat dan de Staat waarin het vonnis is uitgesproken. Voordat de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen kan plaatsvinden, dient doorgaans te worden voldaan aan de gestelde voorwaarden in zowel de executieverdragen als de WOTS, onder andere: de overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen geschiedt in het belang van een goede rechtsbedeling, de instemming van de veroordeelde is meestal vereist, er mag geen wijziging van de sanctie geschieden welke verzwaring van de positie van de veroordeelde oplevert, de veroordeelde dient een binding te hebben met Nederland, de eis van dubbele strafbaarheid dient te zijn voldaan en er geldt het ne bis in idem beginsel. Verder worden de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen door zowel de exequaturprocedure als de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging gerealiseerd.

Wat houdt de WOTS in?

De WOTS is op 1 januari 1988 in werking getreden. Uit preambules en Kamerstukken blijkt dat de resocialisatie van veroordeelden het doel is van zowel de executieverdragen als van de WOTS. Resocialisatie houdt de ‘voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij’ in. Er is in dit onderzoek geanalyseerd hoe de resocialisatie kan worden bevorderd. Hiermee wordt bedoeld, op welke wijze door bijvoorbeeld de wet, Kamerstukken en jurisprudentie, mogelijkheden worden gecreëerd om de veroordeelden een resocialisatietraject in de Staat van herkomst of normaal verblijf te laten doorlopen.

Allereerst kan worden geconcludeerd dat de resocialisatie van de veroordeelde kan worden bewerkstelligd in de Staat van herkomst of normaal verblijf. Indien dit niet duidelijk blijkt uit het verzoek, zal de reclassering worden ingezet om te onderzoeken wat de Staat van herkomst of normaal verblijf is. Doordat deze handeling wordt verricht door de reclassering om te verhelderen of Nederland, ondanks de onduidelijkheden in het verzoek, alsnog kan worden aangemerkt als Staat van herkomst of normaal verblijf kunnen we stellen dat het een wijze is om de doelstelling te realiseren.

Bovendien kan de rechtspraak een bijdrage leveren aan interpretatie van de regels. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de doelstelling kan worden behaald, doordat rechters beslissingen nemen in het belang van de resocialisatie van de veroordeelde.

Ten slotte kan worden geconcludeerd dat er ook belemmerende factoren zijn om het doel te behalen. De eerste belemmering is dat maar één keer gebruik mag worden gemaakt van het WOTS beleid voor een soortgelijk delict. Deze regel is gemaakt om neveneffecten van het WOTS beleid te voorkomen, maar belemmert intussen wel de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf. De tweede belemmering is de onbegrensde behandeltermijn van verzoeken tot overdracht of overname. Een procedure kan gemiddeld 20 maanden duren, aangezien er geen maximale termijn is gesteld voor de behandeling van verzoeken. Doordat de behandeling van WOTS zaken onbegrensd is, belemmert het de mogelijkheid voor tijdige resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf.

Wat houdt de WETS in?

Voor de implementatie van de kaderbesluiten 909 en 947 is door Nederland gekozen om een nieuwe wet op te stellen, namelijk de WETS. De kaderbesluiten 909 en 947 doelen op de strafrechtelijke samenwerking tussen de EU-lidstaten op het terrein van de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen, voorwaardelijke en alternatieve sancties. Voor zaken op grond van de WETS geldt altijd de procedure van onmiddellijke tenuitvoerlegging, derhalve wordt een buitenlandse rechterlijke beslissing meestal nooit aangepast naar eigen maatstaven, tenzij het de maximaal geldende sanctie voor hetzelfde feit in Nederland overschrijdt. Uit Kamerstukken blijkt dat ook bij de WETS het doel de resocialisatie van veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf is.

Allereerst kan worden geconcludeerd dat dit doel kan worden gerealiseerd doordat de EU-lidstaten verplicht rechterlijke beslissingen van elkaar moeten erkennen. Door deze verplichte erkenning kan de overdracht of overname niet worden geweigerd voor andere doeleinden, zoals bij de WOTS genoemde bepaling om neveneffecten te voorkomen. Ook is het voor de MvJ van Nederland mogelijk om de EU-lidstaat van veroordeling op de hoogte te brengen wanneer blijkt dat de veroordeelde tevens een binding heeft met de EU-lidstaat van veroordeling. De EU-lidstaat van veroordeling kan het verzoek intrekken, wanneer blijkt dat de resocialisatiedoelstelling beter in de onderhavige EU-lidstaat kan worden gerealiseerd. Dit is echter niet verplicht en de erkenning kan om deze reden ook niet worden geweigerd. Indien de EU-lidstaat in dit geval beslist het verzoek niet in te trekken, kan worden geconcludeerd dat de mogelijkheid van resocialisatie in de EU-lidstaat van normaal verblijf mogelijk wordt belemmerd.

Verder kan worden geconcludeerd dat het doel kan worden gerealiseerd doordat een termijn geldt van maximaal 90 dagen om het verzoek te behandelen. Hierdoor wordt de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelde in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf sneller gecreëerd.

Voorts kan worden geconcludeerd dat bij de WETS een factor het doel kan belemmeren, namelijk dat de instemming van de veroordeelde niet meer is vereist. Doordat niet te allen tijde instemming van de veroordeelde is vereist, kan het voorkomen dat de veroordeelde ongewenst wordt overgebracht naar een andere EU-lidstaat.

In hoeverre heeft de WETS, in vergelijking met de WOTS, een meerwaarde in het kader van resocialisatie van veroordeelden?

De conclusie is dat de WETS een aantal veranderingen met zich meebrengt waardoor de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelden in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf wordt bevorderd. Het doel kan namelijk worden gerealiseerd door de verplichte erkenning van de rechterlijke beslissingen en de termijn van maximaal 90 dagen om de procedure te volbrengen. De veranderingen die de WETS meebrengt kunnen dus wel een meerwaarde zijn, ten opzichte van de WOTS, wanneer het de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf betreft.

De beantwoording van de hoofdvraag: 'In hoeverre draagt de WETS, in vergelijking met de WOTS, bij aan de resocialisatie van de veroordeelden?'

Op grond van de getrokken conclusies kan de hoofdvraag worden beantwoord: een aantal bepalingen van de WETS leveren een bijdrage, in vergelijking met de WOTS, om de resocialisatie van de veroordeelden in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf te bevorderen. Er zijn voorwaarden opgenomen in de WETS die tot gevolg hebben dat een mogelijkheid wordt gecreëerd voor resocialisatie van de veroordeelde in de EU-lidstaat van herkomst of normaal verblijf. Dit in tegenstelling tot de bepalingen in de WOTS, aangezien bij de WOTS is gebleken dat enkel het inzetten van de reclassering om de binding met Nederland te bepalen de resocialisatie kan bevorderen.

De doelstelling van dit onderzoek is bereikt. Op 29 mei 2012 is een onderzoeksrapport overhandigd aan het EV, waarin de WOTS en WETS worden vergeleken met betrekking tot de mogelijkheid van een succesvolle terugkeer in de maatschappij door de overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Uit dit onderzoek heeft het EV meer duidelijkheid verkregen over de veranderingen die de WETS met zich meebrengt en daarnaast is duidelijkheid verschaft over de wijze waarop de WOTS en de WETS een bijdrage leveren aan de resocialisatie.

§ 6.2 Aanbevelingen

De eerste aanbeveling aan het EV is om de vergelijking tussen de WOTS en de WETS, inzake de mogelijkheid tot resocialisatie van de veroordeelde in de Staat van herkomst of normaal verblijf, te betrekken bij het grotere onderzoek. Er is geconcludeerd dat de WETS zowel positieve als negatieve veranderingen meebrengt ten opzichte van de WOTS. Daarom moeten deze veranderingen ook worden betrokken in het grotere onderzoek.

De tweede aanbeveling aan het EV is om een empirisch onderzoek te verrichten inzake de daadwerkelijke resocialisatie van veroordeelden na overdracht of overname van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen. Hiermee kan worden verhelderd of er een verschil is in de resultaten van de resocialisatie tussen veroordeelden die wel zijn overgebracht naar de Staat van herkomst of normaal verblijf en veroordeelden die deze mogelijkheid niet hebben gekregen.

De derde aanbeveling aan het EV is om een verdiepend onderzoek te verrichten naar de verhouding tussen het belang van een goede rechtsbedeling en het resocialisatiebelang van veroordeelden. Hierbij kan worden onderzocht of beslissingen in het belang van een goede rechtsbedeling, positieve of negatieve invloeden kunnen hebben op het resocialisatiebelang van veroordeelden.

De vierde en tevens de laatste aanbeveling aan het EV is om een jurisprudentieonderzoek te verrichten naar WOTS zaken, zodat de reikwijdte van de toepassing van de WOTS kan worden bepaald. Wanneer de reikwijdte is bepaald kan worden bekeken wat voor invloed dat heeft op de mogelijkheden tot resocialisatie van veroordeelden in de Staat van herkomst of normaal verblijf.

Hoofdstuk 7 Evaluatie onderzoek van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt teruggeblikt op het totale verloop van het onderzoek. In de eerste plaats zal worden aangegeven wat de bruikbaarheid is van het onderzoek. In de tweede plaats wordt aangegeven waar is afgeweken van de voorgenomen onderzoeksmethodiek. In de derde plaats wordt gesteld of een verder onderzoek noodzakelijk is.

§ 7.1 Bruikbaarheid van het onderzoek

Het doel van het onderzoek was om helderheid te verschaffen over de veranderingen die de WETS, in vergelijking met de WOTS, met zich meebrengt. Er is benadrukt welke gevolgen deze veranderingen hebben inzake de mogelijkheid tot resocialisatie van veroordeelden. Bovendien is verhelderd hoe de mogelijkheid tot resocialisatie krachtens zowel de WOTS als de WETS kan worden gerealiseerd. Doordat deze informatie is opgenomen, is de doelstelling van het onderzoek bereikt en dat maakt het bruikbaar voor het EV.

§ 7.2 Afwijkingen van de voorgenomen onderzoeksmethodiek

Er is afgeweken van het geplande empirische onderzoek. De bedoeling was om verschillende interviews te houden met specialisten van de WOTS om naast het theoretische gedeelte een goed beeld te krijgen van de praktijk. Van de 10 benaderde instellingen en kantoren hebben er echter te weinig specialisten belangstelling getoond om een veldonderzoek te verrichten. Door de beperkte belangstelling om mee te werken konden niet voldoende interviews worden gehouden om een goed beeld te krijgen van de praktijk. Er was geen mogelijkheid om cross-checks te doen, waardoor de validiteit zou ontbreken.

§ 7.3 Nader onderzoek vereist

Aangezien het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer ligt voor de schriftelijke behandeling, is het mogelijk dat naar aanleiding van die behandeling wijzigingen worden aangebracht in het wetsvoorstel. Als dit gebeurt zal een nader onderzoek vereist zijn om het onderzoek te actualiseren. Verder kan naar de aanbevelingen worden verwezen in verband met nadere onderzoeken.

Literatuurlijst

Boeken

- **Amtenbrink & Vedder 2010**
F. Amtenbrink & H.H.B. Vedder, *Recht van de Europese Unie*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010.
- **Frid 1982**
A. Frid, *Pankelaar oor de zitting*, Gouda: Quint 1982, p. 125.
- **Hofstee- Van der Meulen 2009**
F. Hofstee- Van der Meulen, *Gedetineerde buitenlanders in Europees perspectief*, in E.R. Muller & P.C. Vegter, *Detentie; gevangen in Nederland*, Alphen a/d Rijn: Kluwer 2009, p. 613-641.
- **Kelk 1998**
C. Kelk, *Krijgt de gestrafte de resocialisatie die hij verdient?*, in K. Schuyt & M. Kommer, *Niet bij straf alleen; de spanning tussen idealisme en realisme in het reclasseringswerk*, Amsterdam: Amsterdam university press 1998, p. 73-92.
- **Kelk 2008**
C. Kelk, *Nederlands detentierecht*, Deventer: Kluwer 2008.
- **Lensing 2010**
J.A.W. Lensing, *Overdracht en overname van tenuitvoerlegging en erkenning van strafvonnissen*, in G.J.M. Corstens, *Handboek strafzaken*, Hoofdstuk 94, Deventer: Gouda Quint 2010 (losbladig).
- **Sanders 2004**
Sanders, H.D., *De tenuitvoerlegging van buitenlandse strafvonnissen* (diss. Tilburg), Antwerpen: Intersentia 2004.
- **Sanders & Sjöcrona 2008**
H.D. Sanders & J.M. Sjöcrona, *Overdracht en overname van de tenuitvoerlegging van buitenlandse strafrechtelijke beslissingen*, in E. van Sliedregt e.a., *Handboek Internationaal strafrecht*, Deventer: Kluwer 2008, p.319-349.
- **S. van Ruller 2009**
S. van Ruller, *Geschiedenis van de vrijheidsbeneming*, in E.R. Muller & P.C. Vegter, *Detentie; gevangen in Nederland*, Alphen a/d Rijn: Kluwer 2009, p. 19-45.
- **Swart 1983**
A.H.J. Swart, *Goede rechtsbedeling en internationale rechtshulp in strafzaken*, Oratie Universiteit Utrecht, Deventer: Kluwer 1983.
- **Veurink 2009**
G.R.C. Veurink, *Justitiële inrichtingen voor ter beschikking gestelden*, in E.R. Muller & P.C. Vegter, *Detentie; gevangen in Nederland*, Alphen a/d Rijn: Kluwer 2009, p. 199-226.

Digitale bronnen

- <http://www.eerstekamer.nl>
- <http://www.tweedekamer.nl>
- <http://officielebekendmakingen.nl>
- <http://www.rijksoverheid.nl>
- <http://www.overheid.nl>
- <http://www.arsaequi.nl>
- <http://www.expertisecentrum-veiligheid.nl>
- <http://www.kluwer.nl>
- <https://www.legalintelligence.com>
- <http://universiteiten.rechtsorde.nl>
- <http://rechtspraak.nl>

Jurisprudentie

Arresten internationaal

- EHRM 7 juli 1989, Serie A 161, NJ 1990 (*Soering vs. United Kingdom*)
- EHRM 15 juli 2002, nr. 47095/99 (*Kalashnikov vs. Russia*)

Arresten nationaal

- HR 16 januari 1987, NJ 1987, 205
- HR 28 november 2006, LJV AY6633
- HR 20 november 2007, LJV BA7927
- HR 1 juli 2008, LJV BC9545
- HR 13 januari 2009, LJV BG9602
- HR 14 september 2010, LJV BM4453
- HR 11 maart 2011, LJV BO9630

Vonnissen

- Rb. Rotterdam, 31 juli 2007, LJV BB0722
- Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 15 december 2009, LJV BK7351
- Rb. 's-Gravenhage (vzr.), 12 maart 2010, LJV BL7895
- Rb. Amsterdam, 20 juli 2010, LJV BN5649
- Rb. Rotterdam 13 oktober 2010, LJV BO0296.
- Rb. Utrecht, 25 februari 2010, LJV BM8659

Parlementaire stukken

- *Kamerstukken II* 1984/85, 18 129, nr. 3 (MvT)
- *Kamerstukken II* 1984/85, 18 129, nr. 6 (MvA)
- *Kamerstukken II*, 1990/91, 22 083, nr. 3 (MvT)
- *Kamerstukken II* 1994/95, 24 263, nr. 3 (MvT)
- *Kamerstukken II* 2007/08, 31 200, nr. 30 (Beleidskader inzake overdracht van de tenuitvoerlegging van buitenlandse strafvonnisen aan Nederland)
- *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 2 (Voorstel van wet)
- *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 3 (MvT)
- *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 4 (Advies en nader rapport)
- *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 5 (Nota van verbetering)
- *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 6 (Verslag)
- *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 7 (Nota n.a.v. verslag)
- *Kamerstukken II* 2010/11, 32 885, nr. 8 (Nota van wijziging)

Plenaire vergadering Tweede Kamer

- **Teeven, Gesthuizen, Van der Steur of Helder 2012**
F. Teeven, Gesthuizen, Van der Steur of Helder interventie, in: *Verslag van de op 29 maart 2012 te Den Haag gehouden plenaire vergadering inzake de WETS.*

Wet- en regelgeving

- Verdrag inzake de overbrenging van geïnterneerde personen (*Trb.* 1983, 74)
- Europees verdrag inzake de internationale geldigheid van strafvonnisen (*Trb.* 1971, 137)
- Europees Verdrag inzake het toezicht op voorwaardelijk veroordeelden of voorwaardelijk in vrijheid gestelden van 1964 (*Trb.* 1987, 161)
- Kaderbesluit 2008/909/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnisen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie (*PbEU L* 327)
- Kaderbesluit 2008/947/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnisen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen (*PbEU L* 337)
- Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnisen (*Stb.* 1986, 464)